

Kaszubskie dziedzictwo

Oddziały przygotowawcze

Kształcenie
w nowym zawodzie

Konteksty historyczne
w sztuce

lat

1952-2022

Centrum
Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

WYDAWCA PISMA:

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku, al. gen. J. Hallera 14,
80-401 Gdańsk
tel.: (58) 34 04 100 (centrala);
(58) 34 04 110 (sekretariat)
fax: (58) 34 10 763, www.cen.gda.pl
e-mail: edukacjapomorska@cen.gda.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

Małgorzata Bukowska-Ulatowska
– redaktor naczelna
Magdalena Urbaś
– z-ca redaktor naczelnej
Beata Symbor
Joanna Aleksandrowicz
PROJEKT GRAFICZNY, SKŁAD:
Beata Kwaśniewska
WSPARCIE TECHNICZNE:
Andrzej Cylwik
Dorota Gmerek
Anna Szabłowska
Jarosław Szabłowski
Olgierd Tuskiewicz
WSPÓŁPRACA:
Pedagogiczna Biblioteka
Wojewódzka w Gdańsku

**Biuletyn Centrum Edukacji
Nauczycieli w Gdańsku**

Organ prowadzący:
Samorząd Województwa Pomorskiego
Placówka posiada akredytację
— decyzja Pomorskiego Kuratora
Oświaty w Gdańsku nr 74/2020
z dnia 12 sierpnia 2020 r.
Placówka wpisana do rejestru
instytucji szkoleniowych
Wojewódzkiego Urzędu Pracy
w Gdańsku pod nr ewidencyjnym
2.22/00057/2007

PUBLIKUJ w „EDUKACJI POMORSKIEJ”

Redakcja czasopisma serdecznie zaprasza do współpracy partnerów indywidualnych i instytucjonalnych, podejmujących inicjatywy korzystnie wpływające na kształt oświaty w naszym regionie. Zachęcamy do nadsyłania ciekawych artykułów na adres: edukacjapomorska@cen.gda.pl, oraz korzystania z możliwości uzyskania patronatu medialnego „Edukacji Pomorskiej”. Szczegółowe informacje dot. zasad publikacji, a także numery archiwalne naszego dwumiesięcznika są dostępne na stronie internetowej: www.cen.gda.pl/publikacja/edukacja-pomorska.

*Zapraszamy do lektury
T. 6. „CENnych Inspiracji Metodycznych”*

<https://tiny.pl/9k5fk>

słowo wstępne

Fot. B. Kwaśniewska

Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku

Instytucja Samorządu
Województwa Pomorskiego

Drodzy Państwo,

dokładnie rok temu świętowaliśmy wydanie setnego numeru „Edukacji Pomorskiej”. W tle obecnej edycji naszego pisma chcemy uczcić 70-lecie powstania wojewódzkiej placówki doskonalenia nauczycieli¹, która od 1 września 2022 r. będzie nosiła nazwę Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, w skrócie PCEN:

P – pokora wobec wyzwań cywilizacyjnych,

C – centryzm wobec uczącego się,

E – empatia w działaniu,

N – nowatorstwo z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Dodanie w nazwie *Pomorskie* podkreśla identyfikację placówki z regionem i wspólnotą regionalną Pomorza. 70 lat działalności na rzecz doskonalenia nauczycieli to jak w kalejdoskopie zmieniająca się paleta poruszanych tematów, także tych powracających spiralnie, m.in. dziedzictwo kaszubskie na wielokulturowym Pomorzu. Wracamy do źródeł historycznych, by wzniecać ciekawość w procesie uczenia się – nauczania. Dbamy o szeroko rozumianą komunikację, także tę w cyberprzestrzeni. Podejmujemy aktualny temat wyzwań związanych ze wsparciem szkoły i nauczycieli w pracy z dziećmi uchodźców z Ukrainy, w tym w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Omawiamy aspekty organizacji kształcenia dzieci z doświadczeniem migracji, m.in. w oddziałach przygotowawczych, a także klasyfikacji ucznia z Ukrainy. Myśląc o ocenianiu, wracam do słów Haruki Murakami, iż *najważniejsze, czego uczymy się w szkole jest to, że najważniejszego nie można nauczyć się w szkole*. W kontekście diagnostyki edukacyjnej polecam artykuł *Od wiedzy do władzy i z powrotem*, traktujący o rzetelnej informacji w oświacie.

Okolo 5 lat temu natknęłam się na *Manifesto Agile – Manifest Programowania Zwinnego*², który za wartości nadrzędne uznał w szczególności ludzi, interakcje i ich współpracę – w moim przeświadczeniu to filary odpowiedzialnej edukacji. Jedną z 12 zasad Agile głosi: *Buduj projekty wokół zmotywowanych osób. Zapewnij im środowisko i wsparcie, których potrzebują, i ufaj, że wykonają swoją pracę*. O skuteczności tej zasady w szkole świadczą przykłady dobrych praktyk, które prezentujemy: *Cybercraft – przygoda, która uczy*, a także *praca w grupach z Baamboozle* lub *Trimino* czy *malowanie Polski folklorem*. A może przekonają Państwa *Bycio i Ania* z Bytowa. W bieżącym wydaniu periodyku zajmujemy się ponownie innowacją pedagogiczną, która wspiera kształtowanie przedsiębiorczości młodzieży i pokazujemy, jak za pomocą eksperymentu pedagogicznego wprowadzić nowe zawody w kształceniu zawodowym.

Mam nadzieję, że znajdą Państwo w bieżącym numerze „Edukacji Pomorskiej” treści, które staną się dla Państwa inspiracją do tworzenia szkoły, która wspiera myślenie analityczne i innowacje³ wskazane na pierwszym miejscu z 15 najważniejszych umiejętności w 2025 roku w raporcie World Economic Forum *The Future of Jobs Report 2020*⁴. Życzę udanej lektury z refleksją w tle.

p.o. dyrektor

Centrum Edukacji Nauczycieli
w Gdańsku

1 Więcej o historii placówki: <https://www.cen.gda.pl/download/2019-08/243.pdf>.

2 <https://agilehunters.com/agile-manifesto>.

3 *The Future of Jobs Report 2020*, https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (dostęp online 8.05.2022).

4 Tamże.

spis treści

■ SŁOWO WSTĘPNE	3
■ TEMAT NUMERU	
Najpierw człowiek i relacje, potem metody i narzędzia	5
z Ewą Furche rozmawia Beata Symbor	
Partnerzy CEN	10
oprac. Sylwia Kilanowska-Męczykowska	
Program Uroczystości 70-lecia CEN	12
Publikacje jubileuszowe CEN	13
oprac. Małgorzata Bukowska-Ulatowska	
■ FORUM EDUKACYJNE	
Wprowadzenie kształcenia w nowym zawodzie	14
Tomasz Kąkol	
Emocje, potrzeby, komunikacja... Gdańska Akademia Psychoedukacji	16
Agnieszka Kubiak i Magdalena Wierzbicka	
Konteksty historyczne w sztuce, czyli jak zagłębić się w epokę i nie zanudzić uczniów	17
Grzegorz Rutkowski	
Nauka języka polskiego jako obcego uczennic i uczniów z Ukrainy	20
Anna Listewnik	
■ PRAWO OŚWIATOWE	
Oddziały przygotowawcze dla uczniów z Ukrainy w polskich szkołach – zapisy w statucie, klasyfikacja uczniów i inne regulacje	22
Jolanta Kijakowska	
■ BADANIA I ANALIZY	
Od wiedzy do władzy i z powrotem	25
Magdalena Urbaś	
■ TIK SZKOLE	
Cybercraft – przygoda, która uczy. Czyli o tym, jak wychowywać uczniów do cyberbezpieczeństwa poprzez grę Minecraft	27
Ewa Kołodziejczyk	
■ WOKÓŁ NAS	
Śladami Bycia i Ani – bytowski sposób na promocję języka kaszubskiego i nie tylko	29
Anna Gliszczyńska	
Kaszubskie dziedzictwo – rzemiosło, rękodzieło, instrumenty i legendy. Czyli eko-folklor z okazji Dnia Jedności Kaszubów w Szkole Podstawowej w Kowalach	33
Anna Flis	
Ogólnopolski projekt edukacyjny <i>Polska folklorem malowana, poznajemy regiony etnograficzne Polski</i>	35
Ilona Hallmann	
Kształtowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży – ujęcie praktyczne w oparciu o realizację innowacji pedagogicznej, cz. II	36
Agnieszka Buś-Bidas	
Praca w grupach na lekcji języka angielskiego	40
Justyna Juńska-Nacel	
Nasza wspaniała przygoda z Erasmusem!	41
Ewelina Brzezińska	
■ BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA	
Rusza nabór wniosków do Konkursu Marszałka Województwa Pomorskiego „Nauczyciel Pomorza”	43
Małgorzata Kwaśnik	
Nauczanie języka polskiego jako obcego zestawienie bibliograficzne publikacji	44
oprac. Małgorzata Kwaśnik	
■ O TYM SIĘ MÓWI	46
oprac. Joanna Aleksandrowicz	

Najpierw człowiek i relacje, potem metody i narzędzia

z Ewą Furche, p.o. dyrektorem CEN,
rozmawia Beata Symbor, nauczyciel konsultant CEN
ds. kompetencji cyfrowych

Beata Symbor: Pani Dyrektor, Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku w tym roku obchodzi jubileusz 70-lecia. To ważne wydarzenie, które skłania do refleksji nad tym, co było, ale też – co będzie. Zacznijmy jednak od początku. Pani związek z naszą instytucją nie jest krótki. Ile on już trwa? Kiedy się zaczął i jak Centrum funkcjonowało w tamtych czasach?

Ewa Furche: Moja przygoda z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku rozpoczęła się w drugiej połowie lat 90. XX w., kiedy jako certyfikowany *teacher trainer* i uczestniczka projektu pomocowego dla Polski w zakresie doskonalenia nauczycieli języka niemieckiego, realizowanego przez rząd szwajcarski, zwróciłam się do ówczesnego dyrektora placówki Jarosława Kordzińskiego, oferując przeprowadzenie – w ramach praktyki – szkoleń dla nauczycieli języka niemieckiego. Nie tylko poprowadziłam warsztaty, ale ówczesna wicedyrektor Irena Pancer zaproponowała mi podjęcie pracy na stanowisku nauczyciela konsultanta języka niemieckiego – urzekł mnie sposób, w jaki to uczyniła. Był to okres bardzo dynamicznej pracy Centrum, związanej z wdrażaniem w Polsce (w ramach programu czterech reform) reformy systemu oświaty. W roku 1999 wprowadzono nowe typy szkół – gimnazjum i liceum profilowane – oraz nową podstawę programową, budowany był także system egzaminów zewnętrznych. Czuło się wtedy zapał, entuzjazm i chęć zmian w postawach oraz umiejętnościach nauczycieli. Nade wszystko była duża gotowość do uczenia się, np. pomiaru dydaktycznego, który obok szkoleń z nowej podstawy programowej, był jednym z priorytetowych obszarów doskonalenia i dokształcania organizowanego w Centrum. Realizowano wiele kursów kwalifikacyjnych, programów oraz projektów krajowych i europejskich. Nauczyciele konsultanci doskonalili się w ramach Programu KREATOR (finansowanego z funduszy SMART PHARE) w zakresie kompetencji kluczowych, który był elementem systemu wdrażania ww. reformy programowej oświaty. W ramach KREATORa opracowywano sposoby włączenia kompetencji kluczowych ujętych w podstawie programowej do nauczania szkolnych przedmiotów ogólnokształcących.

Nauczyciele i dyrektorzy szkół licznie oraz aktywnie uczestniczyli w Kursie Szkolnych Promotorów Reformy Oświaty (1998-1999), w ramach którego prowadziłam warsztaty pt. „Ocenianie w zreformowanej szkole”. To tylko przykłady, nie sposób wymienić wszystkich działań realizowanych wówczas w CEN.

B.S.: W jakie inicjatywy angażowała się Pani wówczas jako nauczyciel konsultant? Jak wspomina Pani tamten czas?

E.F.: Dla mnie osobiście rozpoczął się okres jeszcze bardziej intensywnego rozwoju zawodowego w zakresie nauczania języka niemieckiego i języków obcych, a także nowego egzaminu maturalnego i konstruowania maturalnych zadań egzaminacyjnych z języka niemieckiego. W latach 1999-2007 współpracowałam z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Gdańsku w zakresie organizacji, przeprowadzenia i koordynacji egzaminu maturalnego z języka niemieckiego na terenie objętym działalnością OKE: w województwach pomorskim i kujawsko-pomorskim. W latach 1997-1999 uczestniczyłam w programie SMART – Komponent 02, finansowanym z Funduszy PHARE, realizowany przez Konsorcjum Brunel University (UK) i Instytut Badań Edukacyjnych (PL). Byłam ekspertem w zakresie języków obcych, reprezentowałam województwo pomorskie i uczestniczyłam w ogólnopolskiej 8-osobowej grupie ds. języków obcych, pełniąc rolę Specjalisty Krajowego w Komponentcie 02 *Opracowanie Krajowego Systemu Oceniania*. Szkolili nas specjaliści z Holandii i Anglii. Nasza grupa języków obcych wypracowała założenia i arkusze egzaminacyjne nowego egzaminu maturalnego z języków obcych w Polsce. Powstał „Syllabus i egzamin pilotażowy”, którego jestem współautorką. Ponadto dwukrotnie miałam przyjemność uczestniczyć w wizycie studyjnej w Anglii w Komisji Egzaminacyjnej (The Associated Examining Board) w Guildford, gdzie zapoznałam się z systemem egzaminacyjnym Wielkiej Brytanii. Atrakcją dla mnie była możliwość udziału w konferencji dla nauczycieli języków obcych (Language World Conference) w Brighton. Działania takie odbywały się w zakresie wszystkich

przedmiotów maturalnych. W latach 1997-1999 w CEN działał Wojewódzki Zespół Egzaminacyjny Programu Nowa Matura, w ramach którego uczestnicy programu SMART z naszej placówki – konsultanci przedmiotów maturalnych – prowadzili przedmiotowe grupy robocze, wypracowując zadania egzaminacyjne i kryteria oceniania. Powstały po trzy edycje Informatorów „Przed maturą” z każdego przedmiotu maturalnego (1997-1999). Zawierały one kompendium wiedzy na temat nowego egzaminu maturalnego z danego przedmiotu wraz z arkuszami na egzamin pisemny i ustny, kryteriami oceniania oraz przykładami ocenionych wypowiedzi pisemnych (z recenzją). Jestem autorką Informatorów „Przed maturą. Język niemiecki”. Współpracowaliśmy nie tylko z OKE, ale i z CKE. Brałszy udział m.in. w pracach nad tworzeniem projektu standardów wymagań, które miały być podstawą przeprowadzenia egzaminów maturalnych w latach 2002-2005.

W latach 1997-1999 pełniłam funkcję przewodniczącej Zespołu Specjalistycznego oraz członka Zespołu Kwalifikacyjnego Wojewódzkiej Komisji ds. Specjalizacji Zawodowej Nauczycieli z zakresu języka niemieckiego. Osobiście uzyskałam trzeci stopień specjalizacji zawodowej w zakresie nauczania języka niemieckiego. Konsultanci CEN znaleźli się też w pierwszej grupie ekspertów ds. awansu zawodowego w nowej formule. Był rok 2000 – doskonale pamiętam ten czas, ponieważ składałam wymagane dokumenty, będąc na urlopie macierzyńskim. Taka była wówczas potrzeba.

Na zlecenie Pomorskiego Kuratora Oświaty, Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku realizowało wojewódzkie konkursy przedmiotowe. W roku szkolnym 1996/1997 po raz pierwszy odbył się Wojewódzki Konkurs Języka Niemieckiego dla uczniów szkół podstawowych województwa pomorskiego, którego byłam inicjatorem i organizatorem. Konkurs był kontynuowany w gimnazjum. Przez trzy lata pełniłam funkcję przewodniczącej i byłam autorką zadań konkursowych. W roku szkolnym 2001/2002 pełniłam funkcję wiceprzewodniczącej Konkursu dla uczniów gimnazjum i byłam autorką testów na etap wojewódzki Konkursu.

W latach 1997-1998 zorganizowałam dwustronną wymianę nauczycieli Gdańsk – Brema, w ramach której odbyły się dwie wizyty studyjne: w Gdańsku dla nauczycieli z Niemiec i w Bremie dla nauczycieli języka niemieckiego z województwa pomorskiego.

We współpracy z partnerem niemieckim w Schwerinie i partnerem polskim w Szczecinie organizowałam na terenie byłego województwa gdańskiego konkurs dla uczniów *Nasz sąsiad Mecklenburgia – Pomorze Przednie* (1997).

Współpracowałam z konsultantem ds. języka niemieckiego w Polsce z ramienia Rządu Federalnego Niemiec do klas dwujęzycznych i Niemieckiego Dyplomu Języ-

kowego (DSD II) – panem Klausem-Peterem Meyerem. Współpraca z p. Meyerem polegała m.in. na przygotowaniu i przeprowadzeniu hospitacji grupowych nauczycieli oraz rozmów w Kuratorium Oświaty w Gdańsku dot. wdrożenia rozszerzonego programu nauczania języka niemieckiego w kilku szkołach podstawowych i gimnazjach województwa pomorskiego (1997-2003) – koordynowałam realizację działań oraz wspierałam metodycznie i merytorycznie pracę nauczycieli uczestniczących w ww. programie.

Skończyłam studia podyplomowe z zakresu pracy z dorosłymi w Polsce i w Szwajcarii. CEN w Gdańsku, na zlecenie Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie, zorganizował Ogólnopolski Kurs Szkolenia Edukatorów Nauczycieli Języka Niemieckiego, którego byłam kierownikiem organizacyjnym i merytorycznym (1997-1999). Ciekawostką na mojej drodze zawodowej może być *Intensywny kurs języka polskiego* (1999) dla nauczycieli z Niemiec w ramach Programu SOKRATES LINGUA Aktion B, który we współpracy z CEN zorganizował w Gdańsku Instytut Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli w Schwerinie (Niemcy). Powierzono mi jego całkowitą organizację oraz koordynację. Celem kursu było przygotowanie niemieckich nauczycieli do studiów na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu w Greifswaldzie.

W latach 2001-2006 pełniłam funkcję koordynatora regionalnego ogólnopolskiego projektu doskonalenia nauczycieli języka niemieckiego pod auspicjami Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, Goethe-Institut i Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli: DELFORT, w regionie obejmującym województwa: kujawsko-pomorskie, pomorskie i zachodnio-pomorskie.

Kiedy Rada Europy i Unia Europejska ogłosiły rok 2001 – Rokiem Języków Obcych, zainicjowałam i zrealizowałam konkurs dla nauczycieli języka niemieckiego *Uczeń w przyjaznym świecie języków obcych*, którego celem było podjęcie przez uczestników próby analizy i oceny własnego stylu nauczania. Dla laureatów konkursu zorganizowałam warsztaty pt. *Wspieranie autonomii uczenia się ucznia poprzez Internet na lekcji języka obcego*. Przygotowanie i prowadzenie zajęć z wykorzystaniem Internetu wymagało ode mnie odwagi i przełamania oporu – po raz pierwszy znalazłam się sam na sam z komputerem jako prowadząca zajęcia. Warsztaty, ku mojemu dużemu zadowoleniu, przebiegły bezproblemowo. Byłam również inicjatorką Pomorskiego Dnia Nauczycieli Języków Obcych, który odbył się 26 kwietnia 2003 roku na terenie ówczesnego Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych Uniwersytetu Gdańskiego. Wydarzenie organizowała nasza placówka we współpracy z Kolegium Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych Uniwersytetu Gdańskiego, British Centre Studium UG, Centrum Herdera przy UG, Alliance Francaise przy UG oraz English Unlimited. Wy-

darzenie odbyło się pod jakże aktualnym również dzisiaj hasłem: *Różnorodność i różnokulturowość – szansą dla wspólnej Europy*.

Kiedy zdarza się, że po latach, nierzadko będąc już w innej roli, spotykam nauczycieli – uczestników moich szkoleń, otrzymuję pozytywną informację zwrotną na temat swojej pracy. Mam wtedy poczucie sensu tego, co robiłam i robię. Daje to ogrom satysfakcji i motywacji do dalszej pracy.

B.S.: Po kilkuletniej przerwie wróciła Pani na al. gen. Hallera 14 już w roli wicedyrektora. Czy to była łatwa decyzja? Pamięta Pani dzień objęcia nowych obowiązków? Co wówczas Pani czuła?

E.F.: Propozycja pracy na stanowisku wicedyrektora placówki zbiegła się z moją decyzją o powrocie – po siedmiu latach pracy w Kuratorium Oświaty – do Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, z którego zostałam urlopowana w roku 2004. Propozycja objęcia stanowiska wicedyrektora, którą otrzymałam od poprzedniej dyrektor CEN, pani Renaty Ropeli, zaskoczyła mnie. Ponieważ nie lubię rutyny, po namyśle przyjąłam tę ofertę jako kolejne wyzwanie zawodowe. Pierwszy dzień w pracy na stanowisku wicedyrektora dobrze pamiętam, jak wszystkie ważne dni w moim życiu; pomaga mi w tym moja pamięć fotograficzna. Weszłam do swojego gabinetu i poczułam ogrom odpowiedzialności, która spoczęła na moich barkach: odpowiedzialności za jakość merytoryczną pracy wojewódzkiej placówki doskonalenia nauczycieli. Dwa razy wyjątkowo silnie poczułam satysfakcję płynącą z tej odpowiedzialności. Pierwszy raz, kiedy po roku realizacji zaleceń pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli – a kontrolę NIK przeżyłam po dwóch miesiącach na stanowisku wicedyrektora – placówka wykonała wszystkie zalecenia i nie było nowych, czyli Centrum realizowało wszystkie zadania publicznej wojewódzkiej placówki doskonalenia. Drugi raz, kiedy w 2020 roku CEN otrzymał akredytację Pomorskiego Kuratora Oświaty, którą po raz pierwszy przyznano placówce w roku 2006. Praktycznie od objęcia stanowiska wicedyrektora w październiku 2011 roku przygotowywałam placówkę do ponownej akredytacji. Był to długi i żmudny proces, realizowany w gąszczu zmieniających się przepisów i zmian w systemie oświaty.

B.S.: Na pewno miała Pani głowę pełną pomysłów. Które z nich były dla Pani szczególnie ważne i dlaczego?

E.F.: Najważniejsza była i jest dla mnie praca na rzecz jakości uczenia/nauczania w pomorskich szkołach. Taka organizacja procesów edukacyjnych, aby wspierały harmonijny rozwój ucznia, z nauczycielem towarzyszącym młodemu człowiekowi na tej drodze, dzisiaj powiedziałbym: z podejściem coachingowym. Kluczowe w edukacji dla mnie były wówczas i są nadal komunikacja, podmiotowość, personalizacja, kreatywność, otwartość, odwołanie od schematów – wolność poznawcza i twórcza

– oraz rzetelna informacja zwrotna. Chciałam poprzez swoją pracę wspierać budowanie w szkołach bezpiecznego społecznego klimatu. Wierzyłam, że bezpieczna przestrzeń do uczenia się, wymiany doświadczeń i (auto)refleksji tworzona dla nauczycieli w Centrum, wróci z nimi do szkół i na stałe wejdzie do ich warsztatu pracy dzięki neuronom lustrzanym. Jestem głęboko przekonana, że nauczyciel może mieć ogromną moc zmiany i znaczący wpływ; że bez nakładów finansowych można zmienić edukację na przyjazną dziecku czy młodemu człowiekowi, jeżeli zaczniemy od szacunku dla jego godności i indywidualności. Wymaga to autentycznej współpracy, pracy zespołowej nauczycieli w szkołach oraz dialogu na szczeblu lokalnym i regionalnym. Zbudowane relacje w szkołach zbudują kapitał społeczny Pomorza, zgodnie z misją naszej placówki: *Inspirujemy i wspieramy rozwój edukacji dla lepszej przyszłości Pomorza*.

B.S.: Ostatnie dwa lata to wyjątkowo trudny czas. Bez wątpienia pandemia zrewolucjonizowała naszą rzeczywistość. A jak wpłynęła na zarządzanie placówką doskonalenia nauczycieli?

E.F.: Było to kolejne wyzwanie, nie powiem, że łatwe, bo do odpowiedzialności za jakość merytoryczną placówki doszła odpowiedzialność za przeniesienie tej jakości do pracy w rzeczywistości wirtualnej. Pomocne były działania wdrożone w placówce już wcześniej w ramach rozpoczętej transformacji cyfrowej, jak szkolenia e-learningowe na platformie Moodle, webinaria na platformie ClickMeeting, praca wewnętrzna placówki w środowisku Workspace Google, a także elektroniczny system obsługi szkoleń. Zarządzanie placówką online szybko okazało się wykonalne i skuteczne.

B.S.: Obecna sytuacja pokazuje, że wyzwań dla edukacji jest nadal bardzo dużo. Z jakimi problemami – wg Pani – musi zmierzyć się jeszcze polska szkoła?

E.F.: Pandemia zmaterializowała wiele problemów edukacji, szkoły, wręcz je obnażyła. Dotyczą one różnych obszarów, od kwestii technicznych po relacje – przede wszystkim. Dużym wyzwaniem dla szkoły jest zarządzanie podmiotowością wszystkich jej aktorów, by była uczącą się wspólnotą, w której człowiek jest najważniejszy i otrzymuje potrzebne wsparcie, w tym emocjonalne, gdzie czuje się bezpiecznie. Badania nad funkcjonowaniem mózgu potwierdzają wagę tego aspektu uczenia się i funkcjonowania człowieka – nauczyciela, ucznia, każdego pracownika szkoły – w dobrostanie. Sytuacje kryzysowe, stres, lęk, strach czy agresja działają blokująco. Z drugiej strony, o ironio, pandemia przyczyniła się do transformacji cyfrowej szkoły. Wyzwaniem czy wręcz odpowiedzialnością cywilizacyjną szkoły jest kontynuacja wymuszonej pandemią rewolucji cyfrowej i całkowite otwarcie się na bogactwo zasobów online oraz mądre, celowe i trafne ich wykorzystanie w procesie edukacyjnym.

Nigdy dotychczas przed edukacją i uczącym się nie było tylu możliwości otrzymania wszechstronnego wsparcia w rozwoju za pomocą świata wirtualnego oraz narzędzi cyfrowych. Oczywiście powinniśmy mieć też na uwadze wszystkie zagrożenia (w tym: cyberzagrożenia) z tym związane. Polska szkoła potrzebuje stop kłatki, takiego

rozważnego zatrzymania się i wykreowania, wymyślenia jej na nowo. Trzeba zacząć od wsłuchania się w głos uczących się – zgodnie z tezą: mniej znaczy więcej. Najpierw człowiek i relacje, potem metody i narzędzia.

B.S.: Od września 2021 roku pełni Pani obowiązki dyrektora CEN. Czy coś zmieniło się w Pani spojrzeniu na placówkę z tej perspektywy?

E.F.: Zawsze strategicznie i wizjonersko podchodziłam do pracy merytorycznej placówki – w tej kwestii nic się nie zmieniło. Z pozycji, w której teraz jestem, dostrzegam większy efekt synergii procesów zachodzących w Centrum, które warto doskonalić i cyfryzować.

B.S.: Dużo się obecnie mówi o dobrostanie, również w naszej rozmowie wspomniała Pani o jego znaczeniu. Czy – wg Pani – jest możliwe zachowanie równowagi między pracą a życiem osobistym? A może jakiegoś rady?

E.F.: To jest bardzo dobre pytanie dla osoby, która notorycznie przeważa szalę tej równowagi na stronę pracy zawodowej... Mam to szczęście, że praca w edukacji jest moją pasją. Chociaż przyznam się, że do zawodu nauczyciela nie trafiam z wyboru. Jeszcze przed dyplomem poproszono mnie o podjęcie się pracy na zastępstwo za nauczyciela przebywającego na dłuższym zwolnieniu lekarskim. I tak praca w edukacji znalazła mnie, a ja w niej – swoją pasję. Identyfikuję się z poglądem D.H. Lawrence'a zawartym w sentencji: *Nie ma sensu praca, jeżeli nie pochłania cię jak interesująca gra. Nie pochłania cię, jeżeli nie znajdujesz w niej rozrywki.* Działając w zgodzie ze swoimi wartościami, zyskuję wewnętrzny spokój. Łatwo odnajduję się w rzeczywistości, która płynie dynamicznie i bywa nieprzewidywalna – czy to w świecie rzeczywistym, czy wirtualnym. Należę do osób, które chętnie i szybko się uczą, szukają nowych rozwiązań oraz odkrywają nieznane obszary, a jednocześnie wspierają innych w rozwoju. Nie skupiam się na tym, że czegoś się nie da zrobić – takie podejście skutecznie hamuje rozwój, ale i niszczy motywację, która przekłada się na zaangażowanie w pracę. Każde kolejne wyzwanie jest dla mnie motorem coraz zwiększonego zaangażowania. Dla mnie jest to naturalny proces, chociaż stanowi niełatwą drogą rozwoju – myślę jednak, że pomaga mi w utrzymaniu dobrostanu. Parafrazując słowa piosenki Marka Grechuty, staram się pozbierać myśli z tych nieposkładanych, bo *ważne są tylko te dni, których jeszcze nie znamy; ważnych jest kilka tych chwil, tych, na które czekamy.* Udało mi się zachować w sobie otwartość, radość oraz ciekawość dziecka. Warto poznać swoje talenty i realizować się w zgodzie z nimi. Takie spełnianie się daje mi nieskończone dużo satysfakcji i pozwala czerpać nową energię, nawet wtedy, kiedy staję przed szukaniem rozwiązań, by sprostać trudnym wyzwaniom. Patrząc na dobrostan moich rodziców, myślę, że pomagają mi w tym geny.

B.S.: Co zawodowo, a może i osobiście, dała Pani praca w Centrum?

E.F.: Nie jest łatwo odpowiedzieć na to pytanie. Z perspektywy czasu widzę szerokie spektrum fascynujących

zagadnień i wydarzeń, którymi się zajmowałam, w których uczestniczyłam oraz które obecnie mnie inspirują i angażują. Wymagało to i wymaga ode mnie uważności, uczenia się w działaniu i w dialogu, zgłębiania teorii oraz modeli, a także poznawania nowych trendów. Miałam możliwość i przyjemność poznać wiele wspaniałych osobowości oraz pracować z nimi, a to wzbogaca duchowość. Uczenie się, o czym już wspomniałam, to jeden z moich talentów wg testu Gallupa – praca w CEN umożliwiła mi poznanie ich. Pracując, nieustannie się uczę, rozwijam osobiście i spełniam zawodowo. Praca w Centrum zmotywowała mnie do ukończenia studiów podyplomowych z coachingu i tutoring, co pozwoliło mi rozwinąć samoświadomość oraz zgłębić siebie.

B.S.: Co – wg Pani – stanowi największy potencjał naszej placówki?

E.F.: Ludzie i ich talenty. Wszyscy pracownicy przyczyniają się do sukcesu CEN. Każdy pojedynczy człowiek oraz suma potencjałów i zasobów wszystkich osób tworzących zespół. Metaforycznie określam naszą placówkę mianem orkiestry – gra w niej wielu wirtuozów. Wyzwaniem jest zwinne zarządzanie tą orkiestrą. Kiedy pięknie i harmonijnie gramy, a każdy wirtuoz czuje się dostrzeżony oraz doceniony, odczuwam satysfakcję i radość. Ważne jest odpowiednie umiejscowienie naszej orkiestry w Pomorskiem.

B.S.: Jak widzi Pani (P)CEN w przyszłości?

E.F.: Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, jako wojewódzka placówka doskonalenia nauczycieli, jest zakotwiczone w realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030, w szczególności Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie edukacji i kapitału społecznego. Systemowe działania w ramach Strategii są ukierunkowane m.in. na podniesienie jakości usług edukacyjnych na wszystkich etapach kształcenia z uwzględnieniem postępu technologicznego i wyzwań cywilizacyjnych. Ważnym elementem tych działań jest coraz większa indywidualizacja nauczania oraz rozwój edukacji włączającej, zapewniającej każdemu dziecku i młodemu człowiekowi w naszym regionie wsparcie adekwatne do jego potrzeb. Konieczna jest również profesjonalizacja doradztwa zawodowego.

Od 1 września 2022 roku placówka będzie nosiła nazwę: Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. Dodanie *Pomorskie* w nazwie mocniej identyfikuje tożsamość regionalną placówki prowadzonej przez Samorząd Województwa Pomorskiego. Przyszłość (Pomorskiego) Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku widzę agile'owo i hybrydowo – jako przestrzeń, którą pomorscy nauczyciele wraz z nami współtworzą, w której nie tylko mogą poczuć przynależność do grupy zawodowej, ale także sami ją kreować. Widzę placówkę jako organizację zwinnie zarządzaną, z elastycznymi procesami,

gdzie ludzie i interakcje stawiamy ponad procesy i narzędzia, a reagowanie na zmiany – ponad realizację założonego planu. Najlepszym przykładem takiego podejścia jest wsparcie udzielane nauczycielom w nagłych, kryzysowych sytuacjach: w dobie pandemii COVID-19 czy obecnie w pracy z dziećmi z doświadczeniem migracji i uchodźstwa w świetle wojny w Ukrainie. Chciałabym, aby dokonała się całkowita cyfryzacja placówki, co bardzo ułatwiłoby pracę i przyczyniło się do podniesienia jej efektywności. Chciałabym też, aby placówka była nowoczesna w wyglądzie i działaniu, wykorzystywała w swojej pracy najnowocześniejszą myśl technologiczną i jej narzędzia.

Życzę (Pomorskiemu) Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, aby było liderem na rynku doskonalenia nauczycieli w województwie pomorskim, dzięki swojemu profesjonalizmowi i różnorodnej, zaspokajającej oczekiwania kadr pomorskiej oświaty ofercie szkoleniowej. Z jednej strony, żeby placówka odpowiadała na potrzeby środowiska oświatowego regionu, ale jednocześnie była propagatorem nowych myśli, rozwiązań dydaktyczno-metodycznych i edukacyjnych, źródłem niekończących się inspiracji oraz atrakcyjnych zasobów dydaktycznych i multimedialnych, które powstają m.in. w nowym (otwartym 23 marca 2022 roku) studiu streamingowym *Pomorska Szkoła Hybrydowa*. Przyszłość edukacji i naszej placówki widzę w wirtualnym świecie rozszerzonej rzeczywistości, z wykorzystaniem uczenia maszynowego oraz sztucznej inteligencji, w nieustannym dialogu ze środowiskiem oświatowym, nauką i biznesem.

B.S.: Dołączam się do życzeń i dziękuję za rozmowę.

Partnerzy CEN

oprac. Sylwia Kilanowska-Męczykowska,
nauczyciel konsultant CEN ds. języka polskiego
i pracy z uczniem z doświadczeniem migracji

Centrum jest z pewnością cennym partnerem Opery Bałtyckiej. Gdy myślimy o naszych działaniach kierowanych do nauczycieli, zwracamy się zawsze do Was jako do rzeczowego i przyjaznego towarzysza działań.

ALEKSANDRA FILIPEK
Dział edukacji
Opery Bałtyckiej w Gdańsku

Jako CEN jesteście organizacją, która pomogła i pomaga nam docierać z naszym programem Młody Lean Lider do szerokiej rzeszy nauczycieli. Dzięki temu reprezentanci Pomorza - nauczyciele i ich uczniowie - są w naszym programie największą siłą w Polsce. Sama współpraca to obszar, który przede wszystkim sprawia przyjemność w obcowaniu z ludźmi gotowymi wspierać nauczycieli w ich rozwoju, a jednocześnie pozwala na czas realizować zadania. Dziękujemy!

JOANNA CZERSKA
Prezes Fundacji Lean Education

#partnerzy CEN

Centrum Edukacji Nauczycieli jest otwarte na współpracę z innymi placówkami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz wspierania rozwoju dzieci i uczniów oraz towarzyszenia wychowawcom i nauczycielom w ich pracy. Polskie Towarzystwo Dysleksji jako nieco młodszy kolega Centrum Edukacji Nauczycieli chętnie korzysta z jego wsparcia i gościnności, a możliwość wspólnych spotkań i dyskusji specjalistów jest najbardziej cenną formą współpracy, która utwierdza nas w przekonaniu, że podążamy razem w przyszłość otwartej, mądrej edukacji opartej na dialogu i słuchaniu.

EWA JAKACKA
Prezes
Polskiego Towarzystwa Dysleksji

#partnerzy CEN

“

Miejski Teatr Miniatura w Gdańsku to nie tylko jedyny w Trójmieście teatr lałkowy, ale istotne miejsce edukacji, dialogu i współpracy. Centrum Edukacji Nauczycieli jest ważnym dla nas partnerem w budowaniu sieci kontaktów i współpracy ze środowiskiem pomorskich nauczycieli, studentów i edukatorów. W ostatnich latach realizowaliśmy wspólnie projekty oparte na wykorzystaniu metodyki pedagogiki teatru w codziennej pracy w placówkach oświatowych. Współpraca pomiędzy oboma instytucjami zaowocowała między innymi realizacją projektów "Teatr i szkoła" w 2017 roku oraz "Teatr i szkoła. Aktywacja" w 2019 roku skierowanych do nauczycieli trójmiejskich szkół i ich uczniów. Wypracowane dzięki nim cele do dnia dzisiejszego pomagają nam kształtować ofertę opartą na dialogu i odpowiadającą na realne potrzeby naszych odbiorców.

MICHAŁ DERLATKA

Dyrektor naczelny i artystyczny
Miejskiego Teatru Miniatura w Gdańsku

“

Goethe-Institut e.V. jest Instytutem kultury Republiki Federalnej Niemiec działającym na całym świecie, który promuje m.in. znajomość języka niemieckiego zagranicą. Ta promocja może być skuteczna tylko dzięki współpracy z instytucjami partnerskimi. Dlatego jesteśmy bardzo wdzięczni, że w instytucji jaką jest Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku znaleźliśmy profesjonalnego partnera, z którym możemy wspólnie zorganizować Akademię Letnią dla nauczycieli języka niemieckiego. Od 2015 roku Akademia ta, przyczynia się do podnoszenia jakości nauczania języka niemieckiego w polskich szkołach oraz zapewnienia wysokich kwalifikacji zawodowych kadry dydaktycznej.

KARIN ENDE

Zastępczyni Dyrektorki Instytutu
Dyrektorka Działu Językowego

#partnerzy CEN

“

Współpraca z CEN w Gdańsku dała OIRP w Gdańsku możliwość wspólnego pochycenia się nad problemami z jakimi na co dzień mierzą się nauczyciele z pomorskich szkół i placówek oświatowych, rozumienia tych problemów z różnych perspektyw i wspólnego szukania rozwiązań. Pokazała także, jak bardzo nasza współpraca jest potrzebna w obliczu wyzwań przed którymi stoi oświata w zmieniającym się świecie.

EWA BOŻKO-KOZIKOWSKA

członek Rady OIRP w Gdańsku oraz Wiceprzewodniczącą
Komisji ds. edukacji prawnej i pro bono przy Okręgowej
Izbie Radców Prawnych

“

Po pierwsze: wiedza i dobra organizacja. To ogromne zalety pracowników CEN, z którymi miałam przyjemność m.in. współorganizować szkolenia dla nauczycieli i bibliotekarzy na temat poszukiwania informacji w bibliotekach cyfrowych. My - Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku - dbaliśmy o część merytoryczną i częściowy nabór uczestników, ale główny nabór prowadziła strona partnerska, czyli CEN.

Po drugie: świetnie wyposażone na potrzeby szkoleniowe sale.

Po trzecie: miła i fachowa obsługa.

Wprawdzie „pokolenia” pracowników CEN się zmieniają, ale pewne wartości mogą być trwałe - jak te powyższe. Czego z okazji jubileuszu placówki serdecznie osobom tu pracującym życzę!

IWONA JOĆ-ADAMKOWICZ

kierownik Działu Regionalnego - starszy kustosz,
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna

#partnerzy CEN

Program Uroczystości 70-lecia Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku
Program konferencji online
CENne 70 lat „Szkoła przyszłości – Szkołą dialogu i technologii”

9 czerwca 2022 r., godz. 11:00

- 11.00 uroczyste otwarcie konferencji – **Ewa Furche**, p.o. dyrektor CEN w Gdańsku
- 11.10 *Techniki i tajniki komunikowania* – **dr hab. Piotr Łuszczkiewicz**, prof. UAM, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny w Kaliszu, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
- 11.55 *„Obyś cudze dzieci uczył!” Refleksje na temat pracy wychowawczej i sztuki budowania relacji z uczniem* – **dr Marcin Szulc**, prof. UG, Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański
- 12.25 *Szkoła przyszłości – szkoła relacji* – **dr Maciej Dębski**, Instytut Socjologii, Uniwersytet Gdański
- 13.05 przerwa kawowa online
- 13.20 *Gdybyśmy mówili innym językiem, postrzegalibyśmy nieco inny świat” / Ludwig Wittgenstein/ – jak w klasie wielojęzycznej mówić o pięknie i bogactwie świata* – prof. dr hab. **Aneta Lewińska**, Instytut Filologii Polskiej, Uniwersytet Gdański
- 13.50 *Technologie w szkole przyszłości* – **dr Grzegorz Stunża**, Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Gdański
- 14.20 *Nauczyciel przyszłości* – **dr Renata Marciniak**, profesor akredytowany przez Hiszpańskie Ministerstwo Edukacji oraz Katalońską Agencję Jakości Kształcenia Uniwersyteckiego, Uniwersytet Autonomiczny w Barcelonie
- 14:55 podsumowanie i zakończenie konferencji – **Ewa Furche**, p.o. dyrektor CEN w Gdańsku

CENne 70 lat „Wielokulturowe Pomorze – wielokulturowa szkoła”

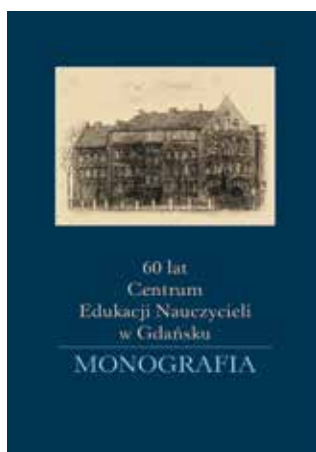
10 czerwca 2022 r., s.318, godz.10.00

- 10.00 otwarcie uroczystości – **Ewa Furche**, p.o. dyrektor CEN w Gdańsku
- 10.10 *Wielokulturowe Pomorze. Scenariusze przyszłości* – **prof. dr hab. Cezary Obracht-Prondzyński**, Instytut Socjologii, Uniwersytet Gdański
- Gościenna Szkoła po polsku* – **dr hab. Natasza Kosakowska-Berezecka**, prof. UG, Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański i **dr Magdalena Żadkowska**, Instytut Socjologii, Uniwersytet Gdański
- 11.15 występ Młodzieżowego Chóru „Scherzi Musicali” z XIX Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku
- 11.30 *70 lat Centrum Edukacji Nauczycieli: przeszłość – teraźniejszość – przyszłość* – **Ewa Furche**, p.o. dyrektor CEN w Gdańsku
- 11.45 wystąpienia zaproszonych gości
- 12.15 oficjalne otwarcie *Warsztatowni twórczej*
- 12.30 poczęstunek
- Uroczystość poprowadzi: **Jacek Naliwajek**

Publikacje jubileuszowe CEN

oprac. Małgorzata Bukowska-Ulatowska,
nauczyciel konsultant CEN ds. języków obcych nowożytnych

W październiku 2012 r. odbyły się uroczyste obchody jubileuszu **60-lecia** Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. Z tej okazji został wydany **numer specjalny dwumiesięcznika „Edukacja Pomorska” (54)** – wersja elektroniczna jest dostępna pod adresem www.cen.gda.pl/publikacje/edukacja-pomorska. Choć publikacja ma już 10 lat, warto sięgnąć po nią, aby poznać albo przypomnieć sobie wiele wartościowych inicjatyw edukacyjnych zrealizowanych przez naszą placówkę. A jakie efekty przyniosła zabawa *My o nas, czyli metafory dalekie i bliskie?* Odpowiedź na to pytanie znajdą Państwo na stronach 56-60. Zachęcam do lektury!

Warto zapoznać się również z monografią **60 lat Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku** autorstwa Jana Kulasa, Andrzej Januszajtisa i Beaty Symbor, dostępną pod adresem www.cen.gda.pl/download/2019-08/243.pdf. Opracowanie podsumowuje działalność placówki w latach 1952-2012. Znajdziemy tu kalendarium oraz informacje o strukturze organizacyjnej, wielokrotnie zmienianej w ciągu 60 lat istnienia ośrodka. Monografia zawiera też wykaz kadry kierowniczej oraz niezwykle ciekawe wspomnienia kilku jej przedstawicieli. W publikacji opisano również bogatą działalność badawczą, wydawniczą i szkoleniową CEN. Historia placówki została osadzona w kontekście dziejów szkół dawnego Wrzeszcza. Całość uzupełniają bibliografia dokształcania, doskonalenia i samokształcenia zawodowego nauczycieli. Publikację wyróżnia atrakcyjna forma graficzna.

We wrześniu 2017 r. Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku świętowało **65-lecie** swojej działalności. Z okazji jubileuszu ukazał się **tom VI „CENnych Praktyk”** pod tytułem **„Doskonale(nie) z CENem”**. W publikacji znalazły się artykuły przybliżające fundamenty pracy placówki oraz realizowane programy ramowe i projekty edukacyjne, a także materiały prezentujące bardziej szczegółowo wybrane pozycje z bogatej oferty doskonalenia zawodowego dla pomorskiej kadry oświatowej. Opisało również najważniejsze zmiany, jakie zaszły w działalności placówki w latach 2012-2017, w tym nowe rozwiązania w zakresie... nauczania zdalnego. Wersja elektroniczna pisma jest dostępna pod adresem: www.cen.gda.pl/publikacje/CENne-praktyki.

Wprowadzenie kształcenia w nowym zawodzie

Tomasz Kąkol,
wicedyrektor CEN, nauczyciel konsultant
ds. kształcenia zawodowego

Szkoła lub placówka, która podejmie decyzję o wprowadzeniu kształcenia w nowym zawodzie, powinna postępować według ściśle określonych zasad. Po pierwsze należy sprawdzić, czy możliwe jest uzyskanie przez uczniów oczekiwanych efektów kształcenia w ramach zawodów już istniejących w klasyfikacji. W tym celu warto przeanalizować podstawy programowe zawodów, dla których efekty kształcenia wydają się najbliższe naszym oczekiwaniom. Dopiero jeśli kształcenie w ramach zawodów już istniejących nie jest możliwe, warto rozważyć rozwiązania zaprezentowane na poniższym schemacie.

Zasady prawne dotyczące zarówno wprowadzenia nowego zawodu, dodatkowej umiejętności zawodowej (DUZ), jak i zmian w podstawach programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego reguluje art. 46 ust. 2-3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U.2021.1082 t.j. z dnia 2021.06.17). W myśl tych przepisów organizacje pracodawców, samorządy gospodarcze lub inne organizacje gospodarcze, stowarzyszenia lub samorządy zawodowe, sektorowe rady do spraw kompetencji oraz ogólnopolskie organizacje jednostek samorządu terytorialnego mogą występować do właściwych ministrów dla danego zawodu z propozycją wprowadzenia powyższych zmian. Następnie minister właściwy dla zawodu składa wniosek do ministra właściwego ds. oświaty, w którym podaje:

- nazwę zawodu i symbol cyfrowy zawodu;
- opis zawodu, kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie lub dodatkowych umiejętności zawodowych (efekty kształcenia, kryteria ich weryfikacji);
- uzasadnienie potrzeby wprowadzenia kształcenia w zawodzie (lub wprowadzenia zmiany w kształceniu w już istniejącym zawodzie);

- informację o możliwości podnoszenia kwalifikacji w ramach systemu oświaty;
- informację o potencjalnych miejscach realizacji praktycznej nauki zawodu;
- informację o typach szkół ponadpodstawowych, w których może odbywać się kształcenie w zawodzie;
- informację, czy możliwe jest kształcenie na KKZ/KUZ;
- branżę, do której jest przyporządkowany zawód;
- zawód o charakterze pomocniczym albo uzasadnienie braku możliwości kształcenia w takim zawodzie.

Do ww. wniosku należy dołączyć też opinię organizacji pracodawców.

Wprowadzenie nowego zawodu jako **eksperymentu pedagogicznego** reguluje art. 45 ustawy – Prawo oświatowe. W myśl tych przepisów eksperyment pedagogiczny polega na modyfikacji istniejących lub wdrożeniu nowych działań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu nowatorskich rozwiązań programowych, organizacyjnych, metodycznych lub wychowawczych, w ramach których są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania. Warto również pamiętać, że eksperyment pedagogiczny:

- jest przeprowadzany pod opieką jednostki naukowej właściwej dla danego zawodu;
- nie może prowadzić do zmiany typu szkoły lub rodzaju placówki;
- nie może polegać na nauczaniu zawodu określonego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego w innym typie szkoły niż typ szkoły wskazany w tej klasyfikacji;
- nie może naruszać uprawnień ucznia do bezpłatnej nauki, wychowania i opieki w zakresie ustalonym w prawie oświatowym, w tym w zakresie uzyskania wiadomości i umiejętności niezbędnych do ukończenia danego typu szkoły oraz warunków i sposobu przeprowadzania egzaminów, określonych w odrębnych przepisach;
- może obejmować całą szkołę lub placówkę, oddział, grupę lub wybrane zajęcia edukacyjne;
- jego prowadzenie wymaga zgody ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

W przypadku eksperymentu to dyrektor szkoły, na podstawie uchwały rady pedagogicznej i po uzyskaniu opinii rady rodziców, występuje do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania z wnioskiem o wyrażenie zgody na prowadzenie eksperymentu pedagogicznego

w terminie do dnia 31 marca roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym jest planowane rozpoczęcie eksperymentu. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wyraża zgodę na prowadzenie eksperymentu, po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego dla zawodu, a w przypadku zawodu nieokreślonego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego – ministra, który ze względu na zakres działu administracji rządowej, jakim kieruje, jest właściwy dla zawodu, którego dotyczy wnioski. Wniosek złożony przez dyrektora szkoły powinien określać cel, założenia, czas trwania i sposób realizacji eksperymentu pedagogicznego, a w przypadku eksperymentu pedagogicznego dotyczącego zawodu, który nie został określony w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego – także uzasadnienie potrzeby prowadzenia kształcenia w danym zawodzie. Do wniosku dołącza się:

- opinię jednostki naukowej dotyczącą założeń eksperymentu pedagogicznego wraz ze zgodą tej jednostki na sprawowanie opieki nad przebiegiem eksperymentu;
- zgodę rady pedagogicznej wyrażoną w uchwale, opinię rady szkoły oraz opinię rady rodziców;
- w przypadku eksperymentu pedagogicznego dotyczącego zawodu, który nie został określony w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego:
 - a. podstawę programową kształcenia w zawodzie (z uwzględnieniem charakterystyk poziomów PRK);
 - b. program nauczania zawodu;
 - c. tygodniowy lub semestralny rozkład zajęć;
 - d. pozytywną opinię wojewódzkiej rady rynku pracy o zasadności kształcenia w danym zawodzie;
 - e. pozytywną opinię dotyczącą zawartości merytorycznej programu nauczania zawodu wydaną

przez jednostkę naukową właściwą dla zawodu oraz organizację pracodawców;

- f. harmonogram realizacji eksperymentu pedagogicznego oraz informację o niezbędnych warunkach prowadzenia eksperymentu, w tym warunkach lokalowych, finansowych, wyposażeniu oraz kadrze;

- g. przykładowe zestawy zadań egzaminacyjnych.

Jak widzimy, wdrożenie eksperymentu pedagogicznego jest przedsięwzięciem nieco bardziej skomplikowanym, niemniej jednak stanowi bardzo ciekawą propozycją zwłaszcza dla tych szkół, które mają na uwadze rozwój kompetencyjny nie tylko uczniów, ale również nauczycieli.

W szkole prowadzącej kształcenie zawodowe jest możliwa również nauka kwalifikacji rynkowej ze Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji. W tym celu dyrektor szkoły powinien zawrzeć umowę z instytucją certyfikującą, o której mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, dotyczącą jednokrotnego, nieodpłatnego przystąpienia przez uczniów lub absolwentów do walidacji i certyfikowania kwalifikacji rynkowej funkcjonującej w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. Umowa taka jest zawierana za zgodą ucznia lub absolwenta, a w przypadku niepełnoletniego ucznia lub absolwenta – za zgodą jego rodzica (uprawnienie to przysługuje uczniom lub absolwentom objętym umową nie krócej niż rok od zakończenia roku szkolnego, w którym ukończyli szkołę). Umowa z instytucją certyfikującą powinna określać imiona i nazwiska oraz numery PESEL uczniów lub absolwentów, którzy mogą nieodpłatnie przystąpić do walidacji i certyfikowania danej kwalifikacji rynkowej oraz okres, w którym mogą oni nieodpłatnie przystąpić do walidacji i certyfikowania danej kwalifikacji rynkowej.

Nowe zawody w klasyfikacji szkolnictwa branżowego (prowadzenie kształcenia od 1 września 2022 r.):

Lp.	Nazwa zawodu	Branża/Kwalifikacje	Symbol cyfrowy
1.	Monter konstrukcji targowo-wystawienniczych	Budowlana (BUD. 30.)	711906
2.	Technik obsługi przemysłu targowo-wystawienniczego	Budowlana (BUD.30. BUD.33.)	311223
3.	Technik montażu i automatyki stolarki budowlanej	Budowlana (BUD.10. BUD.32.)	311222
4.	Technik izolacji przemysłowych	Budowlana (BUD.07. BUD.31.)	311608
5.	Technik elektroautomatyk okrętowy	Transport wodny (TWO.10. TWO.11.)	315106
6.	Technik przemysłu jachtowego	Transport wodny (TWO.02. TWO.12.)	311947

Źródło: rozporządzenie MEiN z dnia 26 stycznia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. poz. 204)

Emocje, potrzeby, komunikacja... Gdańska Akademia Psychoedukacji

Agnieszka Kubiak i Magdalena Wierzbicka

Dlaczego psychoedukacja dzieci i młodzieży jest obecnie tak ważna? Dotychczasowe badania wykazują, że psychoedukacja korzystnie wpływa na rozwój dzieci i młodzieży oraz całe ich dalsze życie, niezależnie od wyboru kariery. W dobie pokłosa okresu pandemii i licznych trudności, jakie postawiła ona przed dziećmi, chcielibyśmy wyjść naprzeciw potrzebom uczniów szkół podstawowych. Bardzo dużo młodych osób zmagają się z problemami emocjonalnymi, nie umie ich nazwać czy ocenić; wielu rodziców również nie wie, jak pomóc sobie i swoim dzieciom w tej kwestii. Chcielibyśmy móc to zmienić.

Szacuje się, że w Polsce specjalistycznej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej potrzebuje aż 630 000 dzieci. W 2020 roku w naszym kraju, według oficjalnych danych, 843 dzieci próbowało odebrać sobie życie. Eksperti szacują, że prób samobójczych, niezgłoszonych na policję, było od 80 do 100 razy więcej. Co siódme dziecko w Polsce odczuwa niezadowolenie ze swojego życia w stopniu zagrażającym jego zdrowiu psychicznemu. Gorsze samopoczucie mają starsze dziewczęta i młodzież z dużych miast. Połowa młodych ludzi nie akceptuje samych siebie.

Wyniki ogólnopolskiego naukowego badania jakości życia dzieci i młodzieży, zleconego przez Rzecznika Praw Dziecka, wykazują także na bardzo niepokojący stan psychiczny młodych z rodzin o niższym statusie majątkowym. W zgodnej opinii Rady Ekspertów przy Rzeczniku Praw Dziecka wyniki badania są alarmujące i wymagają pilnego wdrożenia programów psychoedukacyjnych związanych z zapobieganiem i leczeniem depresji. Eksperti wskazują przy tym na konieczność wdrożenia programów profilaktycznych oraz interwencyjnych związanych z funkcjonowaniem psychicznym ukierunkowanych na pomoc dla dziewcząt. Takiej szczególnej pomocy potrzebują także młodzi pochodzących z rodzin niezamożnych.

Okres pandemii dodatkowo negatywnie wpłynął na dobrostan dzieci i młodzieży. Według badań fundacji Dajemy Dzieciom Siłę co trzecia osoba w wieku 13-15 lat odczuła znaczące pogorszenie samopoczucia. Obecnie dociera do nas wiele dzieci uciekających przed wojną na Ukrainie, duża część z nich na pewno doświadczy zespołu stresu pourazowego (PTSD) i będzie miała trudności z odnalezieniem się w ramach polskiej edukacji. Według rekomendacji Ministerstwa Edukacji i Nauki działania wychowawcze, profilaktyczne oraz pomocowe na rzecz wsparcia psychicznego dzieci i młodzieży powinny stać się priorytetem systemu edukacji zarówno w obecnej fazie pandemii, jak w okresie bezpośrednio po jej wygaśnięciu. O ile dzieci i młodzież są grupą stosunkowo najmniej zagrożoną ciężkim przebiegiem choroby wywołanej wirusem COVID-19, to właśnie tę

grupę wyjątkowo silnie dotyczą konsekwencje psychiczne, emocjonalne oraz rozwojowe przedłużającego się kryzysu.

W odpowiedzi na te wszystkie palące, bieżące potrzeby oraz w ramach zadbania o rozwój kompetencji kluczowych u dzieci, chcielibyśmy jako Gdańska Akademia Psychoedukacji – której idea powstania zrodziła się w sieci współpracy i samokształcenia psychologów i pedagogów prowadzonej w ramach projektu wojewódzkiego *Zdolni z Pomorza* – zaproponować pilotaż programu szkolnego, który być może miałby szansę zaistnieć w przyszłości jako osobny przedmiot. Jest to program psychoedukacyjny, oparty na aktualnej wiedzy dotyczącej rozwoju kompetencji intra- i interpersonalnych, w ramach którego dzieci ze szkół podstawowych zostałyby wyposażone w narzędzia do pracy ze swoimi emocjami. Nauczyłyby się, o czym mówi im każda emocja i jak najlepiej z nią współpracować. Zrozumiałyby, w jaki sposób myśli wpływają na nasze emocje i mogą zniekształcać obraz rzeczywistości. Nauczyłyby się wyciszać i uspokajać, dbać o swoje granice oraz nawiązywać bezpieczne relacje z innymi. Nie ma lepszej profilaktyki zaburzeń psychicznych i uzależnień niż wyposażanie dzieci w narzędzia do budowania trwałych oraz dobrych (bezpiecznych) relacji.

Przywrócenie od dawna zaburzonej równowagi między przewartościowanym nauczaniem a niedowartościowanym wychowaniem, uzupełnianie o profilaktykę, nie powinno mieć charakteru tymczasowego, lecz powinno pozostać jako trwała zmiana w systemie edukacji. Naszym celem jest udzielenie wsparcia i pomocy młodym ludziom oraz zadbanie o ich rozwój, a co za tym idzie – o lepszą przyszłość. ■

Bibliografia:

1. dr Sz. Grzelak, D. Żyro, *Jak wspierać uczniów po roku epidemii?*, zadanie zrealizowane na potrzeby Ministerstwa Nauki i Edukacji, 2022, <https://programyrekomentowane.pl/strony/zdrowie-psychiczne-mlodziezy-w-czasie-pandemii-covid-19,422>
2. P. Dąbrowska, *Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży w roku 2020 na podstawie rozmów w 116 111 – telefonie zaufania*, 2021, <https://dzieckokrzywzone.fdds.pl/index.php/DK/article/viewFile/802/651>
3. *Problemy zdrowia psychicznego u dzieci w czasie pandemii COVID-19*

to wierzchołek góry lodowej, 2021, <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-mediow/problemy-zdrowia-psychicznego-u-dzieci-w-czasie-pandemii-covid-19-to-wierzcholek-gory-lodowej>

4. *Raport o stanie zdrowia psychicznego uczniów i uczniów*, oprac. zespół pod kierownictwem J. Wąska, M. Redy, D. Kowala, Z. Lipińskiej, 2021, <https://www.szkoła20.com/wp-content/uploads/2021/03/Raport-o-stanie-zdrowia-psychicznego-dzieci-i-młodzieży-w-związku-ze-zdalnym-nauczaniem.pdf>
5. *Raport Rzecznika Praw Dziecka. Ogólnopolskie badanie jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce*, 2021, <https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2021/08/Raport-Rzecznika-Praw-Dziecka-Og%C3%B3lnopolskie-badanie-jako%C5%9Bci-%C5%BCyca-dzieci-i-m%C5%82odzie%C5%BCy-w-Polsce-PDF.pdf>
6. *Zdrowie psychiczne uczniów i uczennic oczami nauczycieli i nauczycielek. Raport z badania*, 2022, <https://www.szkoła20.com/wp-content/uploads/2022/01/Zdrowie-psychiczne-uczniow-i-uczennic-oczami-nauczycieli-i-nauczycielek-raport-z-badania>

Agnieszka Kubiak – pedagog, nauczyciel i wychowawca z wieloletnim stażem pracy z dziećmi we wszystkich przedziałach wiekowych; psychotraumatolog pracujący w nurcie TSR, członek

Polskiego Stowarzyszenia Terapeutów Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach; uczestniczka sieci współpracy i samokształcenia psychologów i pedagogów prowadzonej w Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku w ramach projektu „Zdolni z Pomorza”; współtwórczyni pilotażowego programu „Psychoedukacja w szkole”.

Magdalena Wierzbicka – psycholog, psychotraumatolog, terapeuta w nurcie terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach, praktyk dialogu motywującego; pracuje

z dziećmi i młodzieżą, skupiając się głównie na psychoedukacji; uczestniczka sieci współpracy i samokształcenia psychologów i pedagogów w ramach projektu „Zdolni z Pomorza”; współtwórczyni „Psychoedukacji w szkole”.

Konteksty historyczne w sztuce, czyli jak zagłębić się w epokę i nie zanudzić uczniów

Grzegorz Rutkowski,

nauczyciel konsultant CEN ds. historii i wiedzy o społeczeństwie

Historia kultury jest o wiele rzadziej obecna na lekcjach historii niż historia polityczna. Jednak poprzez obraz (ikonografię przedstawiającą dzieła sztuki) można efektywniej opowiedzieć o danej epoce historycznej i przybliżyć mentalność ludzi żyjących w niej, a tym samym – umożliwić lepsze zrozumienie jej dziejowego znaczenia. Historia powszechna w wymiarze politycznym to przede wszystkim dzieje walki o władzę, natomiast historia kultury to dzieje idei, w imię których walczono o władzę. Tak więc historia kultury jest historią ideologii. Każda ideologia pisze własną historię kultury, dobierając lub eliminując wygodne albo niewygodne dla siebie fakty.

W historii sztuki, która przecież jest elementem historii kultury, tak jak w wielu innych przedmiotach humanistycznych, kluczowy jest kontekst. Dzieje się tak z prostego powodu – sztuka nie bierze się znikąd, jest realizacją konkretnej potrzeby człowieka. Tych potrzeb jest oczywiście wiele: od materialnych (np. narzędzia, naczynia, pieniądze) po duchowe (np. pomniki, świątynie, posągi bóstw). Analizując określone dzieło sztuki, należy orientować się w kwestiach społeczno-politycznych danej epoki. Dlaczego? Odpowiedź jest prosta: gdyż ten kontekst ma wpływ nie tylko na temat dzieła, ale także na jego formę. Wystarczy podać za przykład nowożytne Niderlandy – region specjalizujący się w handlu i żegludze, co przelożyło się na bogacenie mieszczaństwa w XVI-XVII wieku i przyczyniło się do popularności scenek rodzajowych z życia pospólstwa oraz portretu mieszczańskiego (zob. np. Pieter Bruegel Starszy – ojciec i Młodszy – syn). Należy także zwrócić uwagę na mecenat artystyczny, czyli fundatorów dzieł sztuki. W zależności o tego, na czyje zamówienie prace były tworzone – władców, dostojników kościelnych czy arystokratów (w przypadku Michała Anioła: ród Medyceuszy i papież Juliusz II, w przypadku Petera Paula Rubensa: królowa Francji Maria Medycejska) – inna była wymowa dzieła, jego forma, sposób przedstawienia postaci lub temat wynikający na przykład z potrzeby upamiętnienia ważnego wydarzenia historycznego. Warto w tym miejscu wspomnieć choćby słynny obraz *Podanie Bredy* Diego Valazqueza, ilustrujący oddanie wojskom hiszpańskim niderlandzkiego miasta Breda po kilkumiesięcznym oblężeniu.

Jak ważny jest kontekst historyczny dzieła, a więc epoki, w której powstało, niech świadczy przykład *Piety* – popularnego motywu sztuki średniowiecza i renesansu, przedstawiającego Matkę Boską opłakującą zdjętego z krzyża Chrystusa. Ciekawym porównaniem będzie zestawienie gotyckiej rzeźby *Piety z Lubiąża* z renesansową *Pietą Sykstyńską* Michała

Anioła. Pierwsza z nich charakteryzuje się dramatyzmem i bólem wyrażonym na twarzy matki po stracie syna, widoczna także jest specyficzna dekoracyjność i złocenia przedstawionych postaci. Nie bez znaczenia jest cel fundatora (Kościoła) i artysty tworzącego na jego zamówienie: pobudzenie odbiorcy do współczucia, a może nawet poczucia winy – Zbawiciel umiera za grzechy każdego człowieka, a każdy grzech zwiększa cierpienia Marii. Warto dodać, że tworzywem w tym przypadku jest drewno. Druga z omawianych rzeźb renesansowych jest natomiast wykonana z marmuru. Tu Michał Anioł zupełnie inaczej ukazał ten sam motyw religijny. Przede wszystkim Madonna jest przedstawiona jako młoda kobieta. Niektórzy badacze interpretują tę młodość jako czystość, inni natomiast uważają, że została przedstawiona jako córka. Druga interpretacja nawiązuje do tekstu z trzeciej części *Boskiej Komedii Dantego*, kiedy św. Bernard w modlitwie do Marii mówi: *Vergine madre, figlia del tuo figlio*, czyli *Matko dziewico, córko swego syna*¹. A więc tak, jak cała ludzkość, jest także jego dzieckiem. Twarz Marii nie jest już przepełniona rozpaczą, lecz cichym smutkiem, przez co autor chciał ukazać ważną dla nowożytnego chrześcijaństwa jedność dobra i piękna. Michał Anioł, ukazując piękno fizyczne, pragnął odzwierciedlić piękno duchowe, ale również dać wyraz akceptacji śmierci Syna dla zbawienia człowieka. Nie bez znaczenia jest także kompozycja, wyróżniająca się wieloma kontrastami. Helleński kanon piękna ludzkiego ciała zostaje przeciwstawiony gotyckiej draperii szat, a naturalistyczne przedstawienie postaci – nastrojowi sakralnego skupienia.

Bez wątplenia historia sztuki to jedna z bardziej wymagających dziedzin humanistycznych, ponieważ aby ją poznać, należy posiadać umiejętności analizy formalnej dzieła (czyli kompozycji, kolorystyki, światłocienia, faktury), ale także znajomość mitologii czy Biblii – wszelkich symboli, znaczeń i atrybutów, a także postaci i motywów pojawiających się w kolejnych epokach historycznych. Ważne jest także rozpoznanie źródła ikonograficznego i wyjaśnienie, czym jest dzieło sztuki. Jak pisał Roman Ingarden: *Pod względem sposobu istnienia dzieło sztuki jest przedmiotem intencjonalnym, co znaczy, że do swojego istnienia wymaga dwóch podpór bytowych: podmiotowej i przedmiotowej podstawy czy fundamentu bytowego. Podmiotowym fundamentem jest artysta i odbiorca. Przedmiotowy fundament to rzecz – malowidło, książka itp.*² Wynika z tego, że dzieło sztuki jest rozumiane jako odpowiednik i wytwór aktów świadomości artysty oraz odbiorcy właśnie. Ciekawie ujmował ten problem także Martin Heidegger: *Artysta stanowi źródło dzieła.*

*Dzieło to źródło artysty. Żadnego z nich nie ma bez drugiego. Jednakże żaden z członów tej pary nie dźwiga jednostronnie tego drugiego. Artysta i dzieło są zawsze w sobie i w swym stosunku wzajemnym dzięki czemuś trzeciemu, co jest pierwotne, mianowicie dzięki temu, od czego artysta (Künstler) oraz dzieło sztuki (Kunstwerk) wzięły swoją nazwę — dzięki sztuce (Kunst)*³.

Kolejnym aspektem jest właściwa (tj. zgodna z duchem epoki) interpretacja dzieła artystycznego. I znowu znajomość kontekstu historycznego stanowi tu niezbędny element. Jej brak lub fragmentaryczność skazuje odbiorców na nadinterpretację, co – mówiąc wprost – fałszuje historię. Często władza z premedytacją używa sztuki jako narzędzia manipulacji społeczeństwem. W ten sposób tworzy własną ideologię, prowadząc zaplanowaną politykę historyczną. Jednym z takich przykładów są działania związane ze znanym dziełem Jana Matejki pt. *Bitwa pod Grunwaldem*. Oczywiście jego autor, malując obraz w XIX wieku, chciał podkreślić tożsamość Polaków w sytuacji zaborów i braku własnej państwowości. Tematyka płótna symbolicznie odwoływała się do zwycięstwa nad Krzyżakami – w celu podtrzymania uczuć patriotycznych oraz narodowej świadomości historycznej. Jak trafnie to nazwano, dzieło powstało ku pokrzepieniu serc. Jeszcze inni doszukiwali się w *Bitwie pod Grunwaldem* uniwersalnych kategorii zwycięstwa pokory nad pychą lub dobra nad złem, wynikających z koncepcji wojny sprawiedliwej, w której racja stoi po stronie obrońców. Przekaz ideowy był jasny: tak, jak kiedyś Krzyżaków, w niedalekiej przyszłości Polacy są w stanie pokonać zaborców, ponieważ stanowią dumny i silny naród o długiej tradycji historycznej. Tymczasem w okresie PRL-u obraz Matejki został wykorzystany do politycznej propagandy, stając się narzędziem komunistycznej polityki historycznej. Według niej obraz ilustruje zwycięskie zjednoczenie narodów słowiańskich przeciwko germańskim. Wyrażone to zostało wymownym hasłem *Od Grunwaldu do Berlina*⁴, które podkreślało antyniemieckość, a w domyśle – wyższość socjalizmu nad kapitalizmem. Uwzględniono także tematykę plebejską, świadczącą o tym, że historia jest dziełem mas. Nadinterpretowano w tym celu scenę z obrazu, w której prosty chłop uzbrojony we włócznię zabija Wielkiego Mistrza Ulrika von Jungingena. Powyższe zabiegi socjotechniczne miały utwierdzić społeczeństwo w jedynie słusznej interpretacji dzieła – zgodnej z życzeniem i interesem aparatu partyjnego PRL.

Warto dodać, że przykładów takiej propagandy mamy wiele, nie tylko w malarstwie ale choćby w filmie: dorobek reżyserski Leni Riefenstahl (*Triumf woli* nakręcony

1 Dante Alighieri, *Boska komedia, Raj, Pieśń XXXIII*, Warszawa 1909, Wikiźródła.

2 Piotr Jan Przybysz, *Teoria dzieła sztuki Stefana Morawskiego – próba rekonstrukcji*, „Estetyka i Krytyka” nr 28 (1/2013).

3 Martin Heidegger, *O źródle dzieła sztuki*, „Sztuka i filozofia”, tom 5, 1992, s. 9.

4 <https://culture.pl/pl/dzieło/jan-matejko-bitwa-pod-grunwaldem>

w 1934 roku podczas zjazdu NSDAP w Norymberdze) lub Siergieja Eisensteina (*Październik* nakręcony w 1928 roku w formie fabularyzowanego dokumentu jako rekonstrukcja Rewolucji Październikowej w Piotrogradzie).

Innym przykładem manipulacji odbiorcą jest historia obrazu Rembrandta van Rijn *Straż nocna*. W tym przypadku nie mam na myśli wytworu propagandy decydentów, lecz efekt splotu okoliczności, które złożyły się na powstanie obrazu oraz jego tytuł. I tym razem znów kluczową rolę odgrywa kontekst historyczny, tak ważny w odbiorze dzieła. W 1640 roku Rembrandt przyjął od kapitana Fransa Banninga Cocqa zlecenie na stworzenie grupowego portretu jednego z oddziałów milicji obywatelskiej, która oddała honor królowej Francji Marii Medycejskiej podczas jej wizyty w Amsterdamie dwa lata wcześniej. Jednak w rzeczywistości nic się nie zgadza. Po pierwsze obraz nie przedstawia warty nocnej podczas pełnienia straży. Po drugie scena nie odbyła się w nocy, chociaż użyty światłocień daje iluzję zmroku (podczas konserwacji w wieku XX okazało się, że scena uwieczniona na płótnie jednak rozgrywa się w dzień). Po trzecie tytuł *Straż nocna* nadano portretowi dopiero w XIX wieku – badacze doszli do wniosku, że pierwotny tytuł dzieła, jaki nadał mu sam Rembrandt, brzmiał *Kompania Fransa Banninga Cocqa i Willema Ruytenburgha*¹. Warto podkreślić, że dodatkowo na obrazie znalazły się inne postacie: kobiety, dzieci, karły i pies. Autor nie chciał statycznego i nudnego dzieła, dlatego żeby zaakcentować jego dynamikę, wszystkie postacie przedstawił w ruchu. Nie malował ich w tym samym czasie, lecz każdego z osobna, co zajęło prawie dwa lata. I na zakończenie ostatnia ciekawostka. W 1715 roku zdecydowano o umieszczeniu obrazu w ratuszu miejskim w Amsterdamie. Niestety malowidło okazało się zbyt duże i podjęto decyzję o jego skróceniu. Tym sposobem odcięto kilkadziesiąt centymetrów płótna wraz z trzema widniejącymi na nim postaciami.

Podsumowując tą część artykułu, warto postawić sobie następujące pytania: Na ile dzieła sztuki kształtują świadomość historyczną pokoleń? W jakim zakresie nieznamość kontekstu historycznego wpływa na proces zniekształcenia nie tylko odbioru samego dzieła sztuki, ale także pamięci historycznej? Na ile jesteśmy podatni na manipulację lub propagandę władzy używającej sztuki jako narzędzia perswazji? Na ile indywidualna świadomość historyczna identyfikuje się ze społeczną pamięcią historyczną? Jakie miejsce w narodowej pamięci zajmują dzieła wybitnych twórców – Jana Matejki w Polsce, Rembrandta van Rijn w Holandii czy Michała Anioła we Włoszech?

W związku z omówionymi wcześniej zagadnieniami, wydaje się zasadne inspirowanie naszych uczniów kontekstem historycznym i fundowanie im lekcji z zakresu historii kultury. W tym celu proponuję, aby nauczyciel wprowadził uczniów w temat, wyjaśnił rolę kontekstu historycznego i zilustrował go właściwymi przykładami za pośrednictwem prezentacji multimedialnej. Można oczywiście wykorzystać wspomniane już przeze mnie dzieła: *Bitwę pod Grunwaldem* Jana Matejki, *Poddanie Bredy* Diego Valazqueza, *Straż nocną* Rembrandta van Rijn lub *Pietę* Michała Anioła. Lecz zachęcam również do sięgnięcia po inne obrazy, takie jak: *Bitwa pod Orszą* nieznanego autora, *Bitwa pod Chocimem* Józefa Brandta, *Bitwa pod Waterloo* Jana Wilena Piemena, *Dirce chrześcijańska* Henryka Siemiradzkiego, *Pożegnanie i powitanie powstańca* (dyptyk) Artura Grotgera, *Śluby* Jana Kazimierza Jana Matejki, *Stańczyk* Jana Matejki, *Stefan Batory pod Pskowem* Jana Matejki, *Rozstrzelanie powstańców madryckich 3 maja 1808* Francisco Goi, *Przybycie Marii Medycejskiej do Marsylii* Petera Paula Rubensa, *Podpisanie deklaracji niepodległości* Johna Trumbulla, *Polski Prometeusz* Horacego Verneta czy *Wolność wiodąca lud na barykady* Eugena Delacroix.

Następnym krokiem może być praca uczniów polegająca na rozwiązaniu kart pracy, w których do podanych tytułów obrazów trzeba dopisać konkretne wydarzenie historyczne wraz z jego dokładną datą oraz przypisać obrazowi odpowiedni mecenat: dworski, kościelny lub królewski. Kolejnym działaniem będzie podział uczniów na małe grupy lub praca w parach w ławce. Nauczyciel przydzieli im jeden z wybranych obrazów, a zadaniem uczniów będzie próba jego interpretacji zgodnie z kontekstem historycznym epoki. Na zakończenie oczywiście nastąpi omówienie prac i podsumowanie zajęć. Dla chętnych jako pracę domową można zadać wypracowanie na jeden z tematów zasygnalizowanych w pytaniach podsumowujących pierwszą część artykułu. Zalecam przeznaczyć na takie zajęcia minimum 2 godziny lekcyjne. Zachęcam także zainteresowanych nauczycieli do wzięcia udziału w warsztatach organizowanych przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku pod tytułem *Konteksty historyczne w sztuce, czyli jak zagłębić się w epokę i nie zanudzić uczniów?*

■

¹ <https://niezlasztuka.net/o-sztuce/rembrandt-straz-nocna/>

Nauka języka polskiego jako obcego uczennic i uczniów z Ukrainy

Anna Listewnik,
doradca metodyczny CEN ds. języka polskiego

Po wybuchu wojny 24 lutego 2022 roku w naszych szkołach przybyło wiele uczennic i wielu uczniów z Ukrainy. Te dzieci i młodzież są niezwykle serdecznie przyjmowani przez swoich rówieśników, nauczycieli oraz całe środowisko. Ważne jest, aby od pierwszego dnia w przyjaznej atmosferze rozpoczęli naukę języka polskiego jako obcego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców.

Najlepszą metodą uczenia się języka polskiego jest nauka w oddziale przygotowawczym, w którym uczniowie mają 6 godzin języka polskiego jako obcego. Poznają na nich m.in. słownictwo związane z ich otoczeniem szkolnym i środowiskiem domowym – poznają miejsce, w którym zamieszkali. Nauczyciele uczą ich języka polskiego i przygotowują do włączenia do oddziałów z ich rówieśnikami, także prowadząc inne przedmioty, np. matematykę czy fizykę.

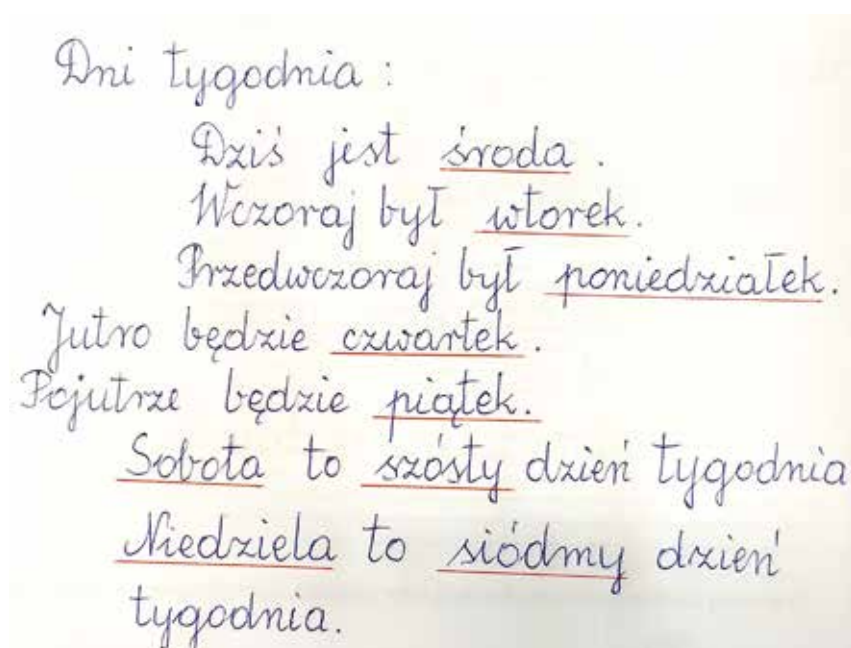
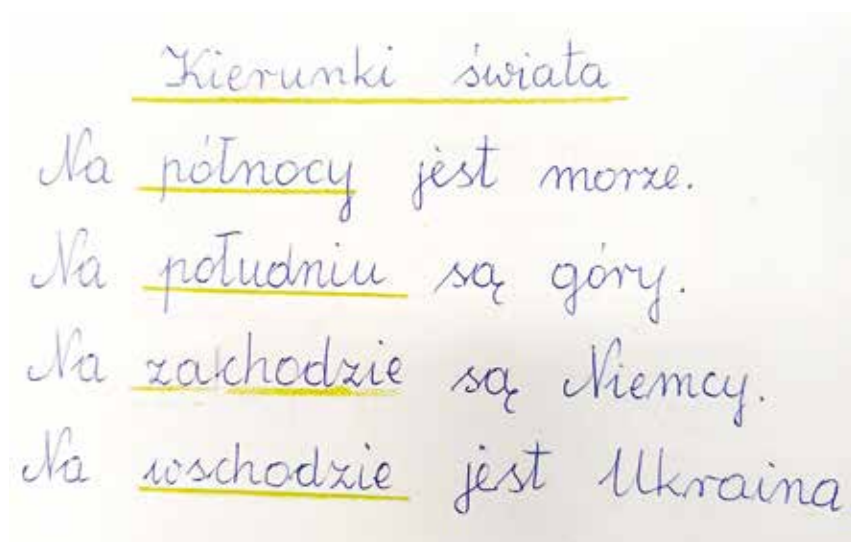
W Szkole Podstawowej nr 57 im. gen. Wł. Andersa w Gdańsku oddziały przygotowawcze prowadzone są od 2018 roku. Nauczyciele wypracowali praktyczne metody pracy, które dostosowujemy do okoliczności, a tak-

że wieku, poziomu wiedzy oraz możliwości uczennic i uczniów, m.in.:

- Staramy się uczyć języka polskiego poprzez zabawę, stwarzamy miłą atmosferę, inspirujemy, motywujemy.
- Zachęcamy do czytania tekstów, słuchania audycji i oglądania programów telewizyjnych w języku polskim.
- Pokazujemy różnice między językiem ojczystym uczniów a językiem polskim (np. wymowa głosek, zasady ortografii – pisownia ó-u, rz-ż, ch-h).
- Pracujemy z mapą, np. z planem miasta Gdańska – poznanie topografii miasta, wyszukiwanie ulic, miejsc, zabytków.

- Wykorzystujemy tablicę multimedialną.
- Stosujemy metodę dramy pedagogicznej, np. odgrywanie ról: w sklepie, u lekarza.
- Wykorzystujemy zabawy językowe, np. redagowanie ustnej wypowiedzi na podstawie historyjek obrazkowych – wykorzystanie gry *Dixit* i krótkich filmów edukacyjnych.
- Uczymy rymowanek i wierszy o pogodnej tematyce, bliskiej uczniom.
- Przygotowujemy fiszki tematyczne, np. dni tygodnia, miesiące, kolory; śpiewamy piosenki, powtarzamy typowe konstrukcje językowe, np. zwroty grzecznościowe.
- Ćwiczymy wymowę poprzez naśladowanie i wyraźne wymawianie charakterystycznych w języku polskim grup spółgłoskowych, np. ćwiczenia dykcyjne – czytanie zdań typu: *W trzęsawisku trzeszczą trzciny. Czarny dzieciąt z chęcią pień cięt.*
- Aktywnie słuchamy: uczniowie otrzymują krótki tekst z lukami, nauczyciel czyta kilkakrotnie tekst (lub włącza nagranie tekstu), zadaniem uczniów jest uzupełnić brakujące słowo, dla ułatwienia brakujące wyrazy są zapisane w ramce nad tekstem.
- Uczniowie układają pytania do tekstu i zadają je koledze/kożance (praca w parach).
- Uczniowie wypisują z tekstu wskazane słowa (np. nazwy kolorów, przyborów szkolnych).
- W mniejszej grupie gramy w memory – poznawanie i utrwalanie słownictwa.
- Zapisujemy wypowiedziane przez nauczyciela głoski.
- Porządkujemy słowa zgodnie z kolejnością alfabetyczną.

Często spotykam się z pytaniem nauczycieli, jak uczyć języka polskiego uczniów, którzy zostali przyjęci do klas bez znajomości języka polskiego. Zawsze odpowiadam, że oddziały przygotowawcze są najlepszą formą pracy z uczniami z doświadczeniem migracyjnym. Ale jeśli takiego oddziału nie ma, należy uczyć języka polskiego jako obcego i pamiętać o tym, że zawsze jest to proces długotrwały i indywidualny. Uczniowie z Ukrainy często znają dwa języki z grupy wschodniej: ukraiński i rosyjski, co bardzo pomaga w przyswojeniu sobie języka polskiego – języka słowiańskiego z grupy zachodniej. Jednak każdy z tych języków różni się wymową, pisownią i gramatyką. Zatem warto pamiętać o tym, że proces uczenia się języka obcego trwa przynajmniej kilka lat.

Należy również pamiętać o pozytywnym ocenianiu, dostrzeganiu osiągnięć i ciągłym motywowaniu uczniów, a także o różnicowaniu form i metod pracy, o których wspominam powyżej.

prawo oświatowe

Oddziały przygotowawcze dla uczniów z Ukrainy w polskich szkołach – zapisy w statucie, klasyfikacja uczniów i inne regulacje

Jolanta Kijakowska,
nauczyciel konsultant CEN ds. kadry kierowniczej oświaty

Oddział przygotowawczy należy rozumieć jako *oddział szkolny dla osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, jak również wykazują zaburzenia w komunikacji oraz trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, co wymaga dostosowania procesu i organizacji kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, zorganizowany zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 165 korzystanie z nauki i opieki przedszkolnej i szkolnej przez cudzoziemców ust. 16 pkt 2.*

Obowiązki dyrektora – oddziały przygotowawcze

Dyrektor szkoły, który będzie przyjmował uczniów do oddziału przygotowawczego, jest obowiązany do działań związanych z:

1. Kwalifikowaniem uczniów do odpowiedniego poziomu klasy zgodnie z obowiązującym prawem.
2. Współpracą z organem prowadzącym w zakresie uzyskania zgody na powstanie w szkole oddziału lub oddziałów przygotowawczych.
3. Zatwierdzeniem przez organ prowadzący aneksu do arkusza organizacji szkoły na rok szkolny 2021/22, który dotyczy zmian w organizacji pracy szkoły wynikających z utworzenia w szkole oddziału lub oddziałów przygotowawczych.
4. Powołaniem zespołu nauczycieli do kwalifikacji uczniów do oddziału przygotowawczego.
5. Utworzeniem oddziału lub oddziałów przygotowawczych w szkole.

Najważniejsze zmiany, które należy uwzględnić w statucie szkoły tworzącej oddział przygotowawczy.

Zastosuj je w statucie swojej szkoły!

Przykładowe zapisy:

W statucie szkoły, w części dotyczącej organizacji pracy, należy uwzględnić organizację nauczania, w tym języka polskiego, a także informację o rozpoznawaniu postępów uczniów w nauce w tych oddziałach, np.:

1. W szkole może być zorganizowany oddział przygotowawczy dla uczniów nie znających języka polskiego, przybywających z Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Zajęcia odbywają się w budynku szkoły.
2. Oddział przygotowawczy może być zorganizowany w trakcie roku szkolnego. Za zgodą organu prowadzącego szkołę do oddziału przygotowawczego mogą uczęszczać uczniowie zapisani do innej szkoły lub innych szkół.
3. Uczniów niebędących obywatelami polskimi do oddziału przygotowawczego kwalifikuje zespół powołany przez dyrektora szkoły, w skład którego wchodzi dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog. Znajomość języka polskiego jest badana w formie rozmowy z uczniem.
4. Oddział przygotowawczy może liczyć do 25 uczniów. Dopuszcza się nauczanie w klasach łączonych:
 - I-III,
 - IV-VI,
 - VII-VIII.
5. Wymiar zajęć w oddziale przygotowawczym wynosi:
 - dla klas I-III – co najmniej 20 godzin tygodniowo,
 - dla klas IV-VI – co najmniej 23 godziny tygodniowo,
 - dla klas VII-VIII – co najmniej 25 godzin tygodniowo.
6. Tygodniowy wymiar godzin ustalony przez dyrektora określa arkusz organizacji szkoły.
7. Zajęcia w oddziale przygotowawczym mają charakter integracyjny, przygotowują uczniów do nauki w polskiej szkole. Prowadzone są w oparciu o szkolne programy nauczania z zakresu kształcenia ogólnego dostosowywane pod względem zakresu treści nauczania, metod i form pracy do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów.
8. Nauka języka polskiego odbywa się według programu nauczania opracowanego na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców. Wymiar godzin nauczania jest nieograniczony, nie mniejszy niż 6 godzin tygo-

dniowo. Pozostały wymiar godzin jest wykorzystany na inne zajęcia.

9. Zajęcia edukacyjne w oddziale przygotowawczym prowadzą nauczyciele poszczególnych przedmiotów, którzy mogą być wspomagani przez pomoc nauczyciela władającą językiem ukraińskim.
10. Okres nauki ucznia w oddziale przygotowawczym trwa do zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w roku szkolnym, w którym uczeń został zakwalifikowany do oddziału przygotowawczego, z tym że okres ten w zależności od postępów w nauce ucznia i jego potrzeb edukacyjnych może zostać skrócony albo przedłużony, nie dłużej niż o jeden rok szkolny. Decyzję o skróceniu albo przedłużeniu okresu nauki ucznia w oddziale przygotowawczym podejmuje rada pedagogiczna na wniosek uczących ucznia nauczycieli, pedagoga lub psychologa.
11. Sposób diagnozowania umiejętności uczniów, a następnie określania ich postępów w nauce, w szczególności w zakresie nauki języka polskiego, odbywa się na zasadach określonych w rozdziale: Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów.
12. Uczniowie cudzoziemscy mogą być objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną na warunkach określonych dla uczniów polskich. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów z Ukrainy organizowana jest w szczególności w związku z doświadczeniem migracyjnym. Szczegółowe zasady organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej określa statut w części dotyczącej udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
13. Zasady zapewniania uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu określa statut szkoły w części dotyczącej zakresu zadań nauczycieli, w tym zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę.

Z dniem 8 kwietnia 2022 r. MEiN wprowadziło wyczerkiwane uregulowanie dotyczące m.in. kwestii klasyfikacji uczniów z Ukrainy i wystawienia na zakończenie roku szkolnego dokumentu potwierdzającego uczęszczanie do oddziału przygotowawczego – Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 kwietnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz. U. 795).

Klasyfikacja nie dla każdego

W roku szkolnym 2021/2022 uczeń z Ukrainy uczęszczający do oddziału przygotowawczego **nie podlega klasyfikacji rocznej**.

Uczeń ten nie będzie klasyfikowany, gdy rada pedagogiczna uzna, że:

- nie zna on języka polskiego, lub
- znajomość języka polskiego jest niewystarczająca do korzystania z nauki, lub
- zakres realizowanych w szkole zajęć edukacyjnych uniemożliwia przeprowadzenie klasyfikacji rocznej tego ucznia.

Oznacza to, że **klasyfikacji podlega uczeń z Ukrainy**:

- spoza oddziału przygotowawczego, lub
- w sytuacji, w której rada pedagogiczna uzna inaczej niż wskazano wyżej.

Zaświadczenie zamiast świadectwa

W przypadku **wyłączenia klasyfikacji** uczeń **otrzyma zaświadczenie** o uczęszczaniu do oddziału przygotowawczego. Zaświadczenie to zawiera treści określone w § 6b ust. 2 znowelizowanego rozporządzenia. Konsekwentnie, w arkuszu ocen trzeba wpisać stosowną adnotację – w miejscu, w którym jest wskazywana uchwała dotycząca promocji.

Inne regulacje – wprowadzone ww. rozporządzeniem

Możliwa kontynuacja nauki przez ucznia z Ukrainy

Dzieci z Ukrainy mogą kontynuować naukę w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Niezbędne do tego jest złożenie – w terminie do 30 czerwca – pisemnej deklaracji o kontynuowaniu wychowania przedszkolnego w publicznym przedszkolu lub publicznej szkole podstawowej, do której dziecko obecnie uczęszcza. Deklarację może złożyć:

- rodzic,
- inna osoba sprawująca opiekę nad dzieckiem.

Oddziały z większą liczbą uczniów przez cały okres edukacyjny

Przewidziane jest funkcjonowanie oddziałów ze zwiększoną liczebnością uczniów z Ukrainy aż **do końca etapu edukacyjnego**. Dotyczy to:

- oddziału przedszkolnego,
- klas I-III szkoły podstawowej,
- oddziału integracyjnego lub specjalnego w przedszkolu lub w szkole,
- grup wychowawczych funkcjonujących w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych.

Więcej dodatkowych zajęć języka polskiego

Zwiększono także liczbę godzin dodatkowych zajęć języka polskiego z 2 do 6. Zajęcia te mogą być prowadzone indywidualnie lub w grupach liczących do 15 uczniów. Z drugiej strony uchylony został limit maksymalnej tygodniowej liczby godzin dodatkowych zajęć języka polskiego oraz dodatkowych zajęć wyrównawczych z danego przedmiotu.

Nowe reguły podziału na grupy

Kolejną zmianą jest obowiązkowy podział na grupy danego oddziału w szkole w zależności od liczebności uczniów.

obowiązkowe zajęcia z informatyki w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów	Zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej lub międzyoddziałowej liczącej nie więcej niż 30 uczniów.
obowiązkowe zajęcia z języków obcych nowożytnych w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów	Zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej lub międzyoddziałowej liczącej nie więcej niż 30 uczniów. Przy podziale na grupy należy uwzględnić stopień zaawansowania znajomości języka obcego nowożytnego.
obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych (nie więcej niż połowa godzin)	Zajęcia mogą być prowadzone w grupie liczącej nie więcej niż 34 uczniów.
obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia zawodowego, dla których z treści programu nauczania zawodu wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych	Zajęcia mogą być prowadzone w grupie liczącej nie więcej niż 34 uczniów.
obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego	Zajęcia mogą być prowadzone w grupie oddziałowej, międzyoddziałowej lub międzyklasowej (a w przypadku zespołu szkół – także w grupie międzyszkolnej, liczącej nie więcej niż 30 uczniów). Jeżeli w skład grupy oddziałowej, międzyoddziałowej, międzyklasowej lub międzyszkolnej wchodzi uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność uczęszczający do oddziałów integracyjnych lub uczniowie oddziałów specjalnych, liczba uczniów w grupie nie może być większa niż liczba uczniów odpowiednio w oddziale integracyjnym lub oddziale specjalnym określona zgodnie z § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia.

Do podziału na grupy w oddziałach liczących odpowiednio nie więcej niż 30 lub 34 uczniów jest wymagana zgoda organu prowadzącego.

Zatrudnienie osób niebędących nauczycielami także w placówkach oświatowo-wychowawczych

Możliwe jest również zatrudnienie osoby niebędącej nauczycielem do prowadzenia zajęć z dziećmi i młodzieżą z Ukrainy w publicznej placówce oświatowo-wychowawczej oraz publicznej placówce zapewniającej opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania. Do takiego zatrudnienia jest wymagana zgoda kuratora oświaty (art. 15 Prawa oświatowego).

Warunkiem jest uznanie, że osoba ta posiada przygotowanie uznane przez dyrektora placówki za odpowiednie do realizacji określonych przez dyrektora placówki zadań w tym zakresie.

Pozostałe zmiany

Wśród innych zmian określono warunki, jakie powinny spełniać inne lokalizacje zajęć. Do tego możliwe jest stworzenie oddziałów przygotowawczych także w szkołach sportowych i mistrzostwa sportowego.

Źródła:

1. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – art. 98, art. 165 ust. 11-15.
2. Ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 583) – art. 55.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm.) – § 16.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 10 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz.U. z 2022 r. poz. 573).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz. U. 645)
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 8 kwietnia 2022 r. zmieniające w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz. U. 795)
7. <https://www.portaloswiatowy.pl/projekty-aktow-prawnych-dla-oswiaty/klasifikacja-uczniow-z-ukrainy-i-inne-zmiany-juz-niebawem-21474.html>

badania i analizy

Od wiedzy do władzy i z powrotem

Magdalena Urbaś,
nauczyciel konsultant CEN ds. biologii i przyrody

*Wiedza i potęga ludzka to jedno i to samo,
gdyż niezajomość przyczyny pozbawia nas skutku.*

F. Bacon

Trudno przecenić wagę rzetelnej informacji, zwłaszcza w zalewie fake newsów, opinii „ekspertów” (często wzajemnie się wykluczających) i to nie tylko w czasie wojny, lecz także podczas pokoju. Informacja bywa narzędziem manipulacji, wywierania wpływu oraz towarem wartym wysokiej ceny i niełatwym do pozyskania. Warunkiem koniecznym dla budowania wiedzy jest właśnie posiadanie informacji. Czy wszystkie zmiany w prawie oświatowym i oświacie jako takiej wyrastają z gruntu faktów, są efektami badań naukowych i przemyślanych analiz? Jest to chyba niestety pytanie retoryczne...

Informacja bywa narzędziem polityki, także tej edukacyjnej. Warto, aby zarówno w skali mikro, jak i makro była oparta na faktach. Skąd czerpać wiedzę, gdzie szukać faktów? Bezcennym źródłem mogą być badania nad edukacją spełniające kryteria rzetelnych badań naukowych. Dla polskiego użytkownika jednym ze źródeł doniesień ze świata nauki i wyników bieżących badań są doroczne Konferencje Diagnostyki Edukacyjnej.

Wystąpienie dra Marka Smulczyka podczas ostatniej, XXVII KDE, zostało poświęcone właśnie polityce opartej na faktach, przykładom i koncepcjom. Jak zauważa prelegent, reprezentującego Uniwersytet Warszawski, *polityki oparte na dowodach zakładają, iż decyzje dotyczące społeczeństwa powinny być podejmowane w sytuacji możliwie pełnej informacji na temat ich konsekwencji*. Tego typu postępowanie doczekało się własnego akronimu: EBP, czyli *evidence based policy* (polityka oparta na dowodach).

Ciekawych obserwacji dostarcza prelegentowi także analiza wpływu badania PISA na zmiany edukacyjne w poszczególnych krajach¹. Wśród państw, które mocno wzięły sobie do serca wyniki badań PISA, wymienione zostały Estonia i Chile. W Chile dzięki temu nastąpiła zmiana organizacji oraz systemu finansowania oświaty. Natomiast w bliższej nam geograficznie Estonii wyniki badania PISA są wykorzystywane na poziomie szkół, skutkując wzrostem popularności działań ewaluacyjnych w estońskich placówkach edukacyjnych.

Jak zauważa dr Marek Smulczyk, **polityka edukacyjna nie powinna wspierać wdrażania takich programów i rozwiązań, co do których nie ma wiarygodnych danych**

potwierdzających ich skuteczność. Zatem gdzie szukać tych dowodów? Można je znaleźć w metaanalizach wyników badań edukacyjnych. Szczególną wagę mają tutaj badania eksperymentalne. Osobom zainteresowanym wynikami metaanaliz w sukurs przychodzi m.in. *The Best Evidence Encyclopedia* (The BEE) oraz projekt *Visible Learning*. Strona internetowa <https://visible-learning.org> oferuje nie tylko informacje o słynnej publikacji, w polskim tłumaczeniu dostępnej jako „Widoczne uczenie się nauczycieli”, której autorem jest John Hattie, ale także różne, w tym graficzne ujęcia wyników tej pracy oraz podcasty. Portal jest anglojęzyczny.

Wśród wystąpień konferencyjnych XXVII KDE znalazły się także przykłady prowadzonych aktualnie w Polsce badań edukacyjnych oraz ich pierwsze wyniki. W szczególności warto pochylić się nad ciekawym przykładem współpracy jednostki samorządu lokalnego (Miasta Ostrołęki) z uczelnią wyższą (Uniwersytetem Warszawskim). Pierwsze doniesienia o efektach tego współdziałania prezentowano podczas kilku wystąpień konferencyjnych. Współpraca Ostrołęki i UW przybiera szereg form, jedną z nich jest *Ostrołęckie Obserwatorium Oświatowe*. Wyniki projektu są omawiane i przedstawiane lokalnemu środowisku edukacyjnemu. Dyskusje panelowe dotyczyły trzech głównych tematów:

1. Jak edukacja przedszkolna może skuteczniej wspierać rozwój dzieci i łagodzić nierówności edukacyjne?
2. Jak dzielić uczniów w szkole podstawowej na oddziały klasowe?
3. Jak skuteczniej uczyć w szkole języka obcego (angielskiego)?

¹ Crato, N. (2021). Setting up the Scene: Lessons Learned from PISA 2018 Statistics and Other International Student Assessments. In: Crato, N. (ed.). Improving a Country's Education. Springer, Cham.

Projekt *Obserwatorium Oświatowe* jako całość zasługuje na głębsze pochylenie się i zapoznanie z wynikami. Przykładowym elementem *Obserwatorium* jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób dzielić uczniów na oddziały klasowe? Jest to pytanie o zastosowanie segregacji uczniów przy podziale na oddziały. Pojawia się teza, iż przebywanie z uczniami o podobnym poziomie pozwala skutecznie konkurować o najwyższe oceny, z rozsądną szansą na sukces. Wyniki metaanaliz badań nie przynoszą jednoznacznego rozstrzygnięcia i nie umożliwiają ostatecznej weryfikacji tej tezy. Dostępne wyniki badań odnoszą się do kontekstu krajów anglosaskich, co nie pozwala na proste przełożenie ich na polskie realia ze względu na inne okoliczności kulturowe. Temat ten został wzięty pod lupę w ramach *Ostrołęckiego Obserwatorium Oświatowego*. Warto tutaj zacytować bezpośrednio fragment tekstu referatu konferencyjnego: *Wszystkie przedstawione analizy wskazują, że w wypadku Ostrołęki zmniejszanie zróżnicowania składu oddziałów klasowych zarówno ze względu na uprzednie osiągnięcia uczniów, jak i – wtórnie – ze względu na SES [status społeczno-ekonomiczny – przypis red.] rodziny uczniów nie jest drogą do poprawy efektywności nauczania. Choć w niektórych badaniach edukacyjnych na świecie stwierdzano nieznaczne pozytywne efekty różnych odmian szkolnych segregacji, to w Ostrołęce nie znajdujemy dowodów na skuteczność tego typu metod organizacji szkolnego nauczania.*

To tylko próbka faktów, po które warto sięgnąć. Znajdziemy je w wydawnictwie konferencyjnym XXVII KDE. Większość tekstów wystąpień, w tym materiałów cytowanych w niniejszym artykule, znajduje się w Otwartej Bazie Tekstów na stronie

internetowej www.ptde.org. Dzięki temu narzędziu możemy dotrzeć także do materiałów z poprzednich konferencji. Mogą one posłużyć zarówno nauczycielom, jak i decydentom różnych szczebli systemu edukacji i samorządu.

Warunkiem koniecznym do wykorzystania wyników badań edukacyjnych jest jedynie wola konstruowania polityki na podstawie faktów. A zatem nie tylko wiedza daje władzę, ale i bycie u władzy tworzy konieczność korzystania z wiedzy i opierania decyzji na faktach. ■

Bibliografia

Smulczyk, M., *Polityka oparta na faktach – koncepcja, przykłady*, materiały konferencyjne XXVII Konferencji Diagnostyki Edukacyjnej, 2021

Dolata R., *Wprowadzenie, czyli o współpracy władz i środowiska edukacyjnego Ostrołęki z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego*, materiały konferencyjne XXVII KDE, 2021

Dolata R., *Podobni czy różnorodni, czyli jak dzielić uczniów na oddziały klasowe?* materiały konferencyjne XXVII KDE, 2021

TIK w szkole

Cybercraft – przygoda, która uczy. Czyli o tym, jak wychowywać uczniów do cyberbezpieczeństwa poprzez grę Minecraft

Ewa Kołodziejczyk

W świecie cyberzagrożeń priorytetem w edukacji stało się wyrabianie w uczniach takich nawyków, dzięki którym będą oni w stanie codziennie zadbać o swoje bezpieczeństwo w sieci. Jak to zrobić, żeby te działania były zarówno nauką, jak i przygodą? Metodą jest gra Minecraft, w której większość naszych dzieci czuje się jak ryba w wodzie, dzięki czemu stanowi ona dla nich znane i lubiane środowisko nauki oraz rozrywki. Stąd zrodził się pomysł projektu społecznego *Cybercraft – przygoda, która uczy*. W projekcie dostrzeżono pasję dzieci i młodzieży do działania w Minecraftcie i postanowiono tę ich naturalną skłonność do twórczego wyrażania siebie w szczęśliwym świecie przekuć w edukacyjną moc. Jako Microsoft mamy świadomość wagi tematyki cyberbezpieczeństwa w edukacji, dlatego postanowiliśmy pomóc nauczycielom i nauczycielkom. Program *Cybercraft* został uzupełniony o wątki, które dziś są szczególnie istotne. Rozbudowaliśmy więc tematykę bezpieczeństwa dzieci w internecie o obszar dotyczący niezwykle ważnych we współczesnym świecie fake newsów.

Jako organizatorzy projektu – Librus i Microsoft – przy wsparciu firmy Dell, Stowarzyszenia Cyfrowy Dialog oraz Instytutu Lema, postanowiliśmy przekazać nauczycielom i rodzicom multimedialne materiały, dzięki którym wejdą oni w świat dziecka, zaczną mówić w zrozumiałym dla niego sposób, jednocześnie edukując w zakresie tak ważnych tematów, jak np. cyberbezpieczeństwo. Projekt został objęty patronatem honorowym Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Nauka poprzez zabawę i interaktywne doświadczenia sprawia, że nawet abstrakcyjne oraz z pozoru niełatwe tematy pobudzają u najmłodszych ciekawość do odkrywania świata i chęć aktywnego udziału w zajęciach. Do tego celu została wykorzystana edukacyjna wersja gry Minecraft. Powstała specjalna mapa, w której dzieci w fascynującym dla nich świecie mogą uczyć się o cyberbezpieczeństwie oraz powiązanych z tym tematem zagadnieniach: cyfrowym dobrostanie, e-odpadach, danych osobowych, cyfrowym śladzie, netykiecie, prawie autorskim czy źródłach informacji. Poszczególne tematy zostały opracowane dla uczniów i uczennic ze szkół podstawowych z podziałem na grupy: edukacja wczesnoszkolna, klasy 4–6 oraz 7 i 8. Zakres tematyki i trudność zadań do wykonania zależą od wybranej grupy odbiorców.

Dodatkowo w ramach programu społecznego *Cybercraft* z myślą o nauczycielach, rodzicach i opiekunach powstały scenariusze, materiały oraz ćwiczenia umożliwiające lepsze zrozumienie potrzeb i aktywności uczniów, a także zwiększenie ich kompetencji związanych z bez-

piecznym i odpowiedzialnym zachowaniem w internecie. Zainteresowani mogą wziąć udział w cyklu szkoleń online oraz w dodatkowych webinarach eksperckich, podczas których krok po kroku dowiedzą się, jak wykorzystać potencjał Minecrafta w swojej edukacyjnej pracy.

Projekt ogłosiliśmy 28 lutego 2022 r. i będzie realizowany do 1 czerwca, kiedy to zakończy się rozstrzygnięciem konkursu, do którego już dzisiaj wszystkich zapraszamy.

Projekt i konkurs adresujemy do nauczycieli szkół podstawowych poszukujących inspiracji, w tym scenariuszy lekcji. Ich realizacja będzie przyjemną przygodą, która zaintryguje i przeniesie w fascynujący świat uczniów.

W ramach projektu uczestnicy:

- Poszerzą swoją wiedzę z zakresu cyberbezpieczeństwa – uczniowie spędzają czas w sieci, dlatego nauczyciele i rodzice muszą być świadomi czyhających tam zagrożeń. Przekonają się, dlaczego warto mówić do dzieci ich językiem i jak to wpływa na motywację uczniów oraz efektywność nauczania.
- Pozną profesjonalne narzędzia do wykorzystania na lekcjach i w domu. Świat Minecrafta zna prawie każde dziecko, dlatego nauka z wykorzystaniem uniwersum Minecrafta zwiększa motywację najmłodszych do aktywnego udziału w zajęciach. Pandemia pokazała, że można skutecznie przenieść wiele aktywności edukacyjnych do świata on-line. Teraz pora poznać kolejne dostępne narzędzia.

- Będą uczestniczyć w webinarach, które nauczą ich poruszania się po świecie Minecraft Education Edition – podczas spotkań zostaną omówione krok po kroku zasady korzystania z platformy do kreatywnej pracy z dziećmi, aby nawet osoby nieznające gry poradziły sobie z jej zastosowaniem na lekcji. Otrzymają do pobrania gotowe karty pracy, scenariusze, artykuły tematyczne, tutorialne techniczne – dostęp do obszernej bazy wiedzy dla nauczycieli i rodziców. Za pomocą Minecraft Education Edition poznają dobre praktyki wykorzystania urządzeń zakupionych w ramach Laboratoriów Przyszłości.
- Zdobytą wiedzę wykorzystają w praktyce, biorąc udział z uczniami w konkursie – dla najlepszych są przewidziane cenne nagrody.

W ramach projektu społecznego *Cybercraft – przygoda, który uczy przygotowaliśmy:*

- Webinar z zakresu cyberbezpieczeństwa dzieci i młodzieży prowadzony przez prof. UAM dra hab. Jacka Pyżalskiego. Poznają na nim Państwo najnowsze ustalenia badawcze dotyczące zagrożeń występujących w świecie on-line. Szczególnie istotne jest to, że zmieniający się internet przeobraża także skalę i zakres potencjalnych zagrożeń. Powiemy, które grupy młodych ludzi i dlaczego są bardziej narażone na niebezpieczeństwa w sieci. Zastanowimy się, jak wyniki tych badań wykorzystać w planowaniu edukacji medialnej, zarówno w środowisku domowym, jak i szkolnym.
- Spotkania na żywo prezentujące w praktyczny sposób wykorzystanie Minecraft Education Edition na lekcji i w domu.
- Szkolenia, które wdrożą nauczycieli w pracę ze specjalnie stworzoną mapą do Minecraft – Szkoła Laboratoria Przyszłości, opierającą się na metodyce STEAM i zastosowaniu urządzeń zakupionych przez szkoły w ramach programu ministerialnego.
- Konkurs dla szkół z nagrodami.
- Bazę wiedzy z praktycznymi materiałami do pobrania dla nauczycieli i rodziców.

Poznaj szczegóły i weź udział w bezpłatnych wydarzeniach – szczegółowe informacje są dostępne pod adresem: www.cybercraftprzygoda.pl.

Webinary: *Cybercraft – przygoda, która uczy*

Pokażemy, w jaki sposób Minecraft Education Edition przygotowuje uczniów do funkcjonowania w przyszłości, poprzez rozwijanie ważnych umiejętności, takich jak kreatywność, rozwiązywanie problemów i logiczne myślenie, a także zaspokajanie chęci zabawy. I co istotne, nie dotyczy to tylko lekcji informatyki czy programowania! Minecraft można wykorzystać m.in. na historii, biologii,

matematyce. Podczas webinaru dowiedzą się Państwo, jak wykorzystać na lekcji polską wersję mapy *Bezpieczny Internet*, aby w multimedialny sposób, bliski uczniom, przekazać im istotną wiedzę z zakresu cyberbezpieczeństwa i zrealizować kierunki polityki oświatowej państwa. Zatem zapraszamy do wagonika kolejki górskiej, by ruszyć ku przygodzie!

Webinary *Cybercraft – przygoda, która uczy* są przeznaczone dla nauczycieli szkół podstawowych w podziale na poszczególne segmenty: klasy 1–3, 4–6 oraz 7 i 8. W ramach webinarów udamy się do wyjątkowej krainy w Minecraftie. Wędrując nią, w aktywny sposób zdobędziemy wiedzę i umiejętności z obszaru ochrony prywatności w sieci oraz zdrowych nawyków korzystania z cyfrowych technologii. Przyjrzymy się regułom bezpiecznego użytkownika internetu, przypomnimy zasady dbania o zdrowie podczas pracy przy komputerze, weźmiemy udział w interaktywnych quizach. Zgłębimy wiedzę na temat śladu cyfrowego i wirusów komputerowych. Sprawdzimy, jakie tropy zostawiamy po sobie, gdy korzystamy z sieci, i co zrobić, kiedy nie mamy pewności, czy dana strona internetowa jest bezpieczna. Przygotowany specjalnie świat pozwoli w atrakcyjny i angażujący sposób wspierać młodych ludzi w bezpiecznym korzystaniu z internetu oraz pomagać im w wyborze środków ochrony przed niebezpieczeństwami cyfrowego świata. W czasie spotkania doświadczą Państwo tego, w jaki sposób Minecraft angażuje uczniów i uczennice w zdobywanie oraz poszerzanie wiedzy i współcześnie pożądaną umiejętność. To szansa na poznanie jednej z najpopularniejszych gier na świecie, a także doświadczenia jej potężnego waloru edukacyjnego.

Webinar: Laboratoria Przyszłości dla nauczycieli szkół podstawowych, część 1 i 2

Podczas dwóch spotkań wspólnie udamy się do szkoły marzeń! Będziemy mogli jej dotknąć, rozejrzeć się i zobaczyć, co skrywa w swoich ścianach. To wszystko dzięki specjalnie przygotowanej krainie – Szkoła Laboratoria Przyszłości – w grze Minecraft, w której każda sala będzie przeznaczona dla jednego obszaru modelu edukacyjnego STEAM. W tę ciekawą i nowoczesną przestrzeń edukacyjną, pełniącą rolę laboratorium przyszłości, zostaną wkomponowane zadania, będące ciekawymi wyzwaniem dla uczniów. Pokażemy Państwu również specjalną część szkoły, w której uczniowie i uczennice będą mogli tworzyć quiz z wykorzystaniem narzędzi dostępnych w środowisku Minecraft.

Webinary dla rodziców

Zapraszamy Państwa w świat dziecka, żeby poznać jego zainteresowania oraz pasje! Przekonają się Państwo, jak najpopularniejszą grą na świecie – Minecraft – wykorzy-

wokół nas

stać do wspólnego spędzania czasu. Zaskocz dziecko znajomością krainy sześcianów. Nie jesteś fanem gier? Nic się nie martw – podczas spotkań zostaną omówione krok po kroku zasady korzystania z edukacyjnej wersji gry w taki sposób, aby nawet osoby jej nieznające poradziły sobie z zadaniem. Zatem wsiądź do wagonika kolejki górskiej i rusz ku przysgodzie!

Konkurs dla szkół

Uczestnicząc w webinarach, poznają Państwo Minecraft i przekonają się, że to narzędzie, które pozwala dzieciom i młodzieży na niezwykle kreatywne działania. Zróbmy wspólnie kolejny krok! W krainie Laboratorium Przyszłości przygotowaliśmy specjalną przestrzeń, którą oddamy w ręce Państwa uczniów. Chcemy, aby z wykorzystaniem świata Minecraft opowiedzieli nam, co lubią w szkole, jak chcą się uczyć i kiedy nauka jest dla nich przygodą. Dla zwycięskich drużyn przygotowaliśmy fantastyczne nagrody, które rozdamy 1 czerwca br., w Dniu Dziecka.

Zapraszamy do udziału w projekcie wszystkie szkoły podstawowe. Szczególnie zachęcamy do uczestnictwa w konkursie, którego rozstrzygnięcie nastąpi 1 czerwca 2022 r. Więcej informacji o projekcie: cybercraft-przygoda.pl. Zapytaj nas o projekt: edukacja@microsoft.com.

Ewa Kołodziejczyk
– autorka i realizatorka programów szkoleniowo-rozwojowych skierowanych do oświaty; entuzjastka edukacji cyfrowej; specjalizuje się w tematyce związanej z wdrażaniem innowacyjnych metod nauczania oraz propagowaniu metodyki kształcenia zdalnego i hybrydowego; w Microsoft wspiera rozwój rynku edukacji.

Śladami Bycia i Ani – bytowski sposób na promocję języka kaszubskiego i nie tylko

Anna Gliszczyńska

Bëtk, czyli Bycio – pluszowy kasztanowy rycerz czekał na mnie w Urzędzie Miasta w Bytowie. A tak właściwie – czekał na opowieść... o sobie. Jako maskotka sam w sobie niewiele mówił jeszcze o naszym powiatowym, wielokulturowym mieście. Miałam go ożywić. Stworzyć o nim historię. Czemuż by nie? – pomyślałam. Jako mama trójki dzieci na kończącym się właśnie urlopie macierzyńskim doskonale orientowałam się w tematyce literatury dziecięcej, także tej regionalnej. A i samo pisanie nie było mi całkiem obce: od dłuższego czasu współpracowałam z miesięcznikiem „Pomerania”, tworząc teksty w rodnej mowie głównie dla dorosłych czytelników. To było pięć lat temu. Wtedy nie miałam pojęcia, że tą Byciową stęgną będę kroczyć aż do dziś.

BYCIO
HERBU
KASZTAN

Początkowo miało to być tylko krótkie opowiadanie w języku kaszubskim o tym, w jaki sposób Bycio znalazł się w Bytowie. Jako że książeczka miała również służyć celom promocyjnym miasta, została napisana także po polsku. Szybko się jednak okazało,

że na tym się nie skończy...

Dziś Bëtk, czyli Bycio, jest już bardzo rozpoznawalny, a początkowo planowana na krótką historyjkę opowieść o kasztanowym rycerzu rozrosła się do sześciu kaszubsko-polskich książeczek dla dzieci wraz z audiobookami.

Bycio

Tak rozpoczęła się moja trwająca do dziś przygoda z kaszubską literaturą dziecięcą, której – chcąc nie chcąc – stałam się współtwórczynią. Stworzyłam całą serię książeczek o przygodach bytowskiego rycerza *Bëtk*: „Bëtk herbù Kasztan” (2017), „Bëtk na zómk w Bëtowie” (2018), „Bëtk na Gòchach” (2019), „Bëtk w stëdnicczich stronach” (2020), „Bëtk w mòdri krójnje” (2021) i „Bëtk kòl Wòjstawa” (2022).

Seria ta ma wartość edukacyjną i promocyjną. Uczniowie (czytelnicy) wraz z Byciem i Anią poznają kolejne gminy powiatu bytowskiego – ich zabytki, architekturę, historię, kulturę i kuchnię. Wraz z głównymi bohaterami zwiedzili już nie tylko stolicę tego powiatu, ale też gminy: Lipnica, Studzienice, Parchowo i Czarna Dąbrówka. Poza tym mają kontakt z żywym językiem kaszubskim, bo do każdej książeczki dołączony został audiobook. I tu pojawia się kolejny bardzo pozytywny efekt tego działania edukacyjnego – do tworzenia audiobooka zaprosiłam uczniów z mojej szkoły. Nie zawsze byli

Fot. Archiwum szkolne

Szëmreca – fragment książki

Fot. Archiwum szkolne

Duch zamku – fragment książki

Fot. Archiwum szkolne

Nagrywamy audiobooka

Fot. Archiwum szkolne

Podczas spotkania z autorką w szkole w Lipnicy

to uczniowie uczęszczający na lekcje języka kaszubskiego. Moje zadanie polegało na przygotowaniu ich do nagrania kolejnych części. Były to dość pracochłonne i czasochłonne spotkania, szczególnie wymagające w czasie pandemii, ale dały wspaniałe wyniki w postaci nagranych płyt i doświadczenia, które jest nie do przecenienia. Spotkania z muzykami, realizatorami dźwięku, praca z i przed mikrofonem z pewnością na długą pozostaną w ich i mojej pamięci. Opanowanie płynności w czytaniu (a dla niektórych nawet w mówieniu) były tak naprawdę efektem ubocznym podczas tej przygody. I jest jeszcze jeden efekt, który w mojej ocenie zasługuje na szczególne podkreślenie. Jest nim podnoszenie prestiżu języka kaszubskiego przez młodych ludzi wśród młodych ludzi. Moi uczniowie jeździli ze mną na spotkania promocyjne kolejnych części, który odbywały się w różnych miejscach na Kaszubach. Gościliśmy m.in. w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie podczas finału konkursu czytelniczego „Méster bëłnégò chtëniô”, w szkołach podstawowych i bibliotekach. We wszystkich tych miejscach przed licznie zgromadzoną publicznością lipniccy uczniowie czytali po kaszubsku wybrane fragmenty z przygód Bycia oraz opowiadali o swoich wrażeniach z pracy

nad powstawaniem audiobooka. Później w prasie lokalnej i regionalnej mogli zobaczyć się na zdjęciach i poczuć dumę z własnych osiągnięć, a w końcu – pochwalić się przed znajomymi i rodziną płytą, na której uwieczniony został ich głos w pięknej muzycznej oprawie. Historia o przygodach Bycia doczekała się również bardzo pozytywnej recenzji pana prof. dr hab. Daniela Kalinowskiego, która została opublikowana na łamach „Pomeranii”. **Nie tylko książeczki i audiobooki** Perypetie Bycia i Ania stały się również inspiracją do działań wokół całej serii książeczek. Osobiście zrealizowałam kilka pomysłów, ale wiem również o innych inicjatywach – zrealizowanych i wciąż realizowanych w szkołach i bibliotekach w powiecie bytowskim. Wymienię tu chociażby zorganizowany w Szkole Podstawowej nr 1 w Bytowie XIV Powiatowy Konkurs Recytatorski „Kaszubski świat w literaturze zaklęty”, w którym uczniowie recytowali wybrane fragmenty z pierwszych dwóch części przygód bytowskich bohaterów. Poza tym Ania i Bycio zagościli również w Szkole Podstawowej w Gostkowie podczas ogólnopolskiej kampanii „Cała Polska czyta dzieciom”. Organizowane były także mniejsze i większe konkursy plastyczne poświęcone *Bëtkòwi i Anie*. Warto również dodać, że pro-

W trakcie nagrywania filmiku promocyjnego

mocja każdej kolejnej części przygód przyciągała coraz to nowe grupy młodych kaszubskich czytelników i miłośników byciowych opowieści. Nawet pandemia nie przeszkodziła w tych działaniach, bo spotkania odbywały się zdalnie. Nie sposób wymienić tu wszystkich podjętych inicjatyw...

Ja sama starałam się wprowadzać swoich uczniów z Zespołu Szkół w Lipnicy w świat Bycia i Ani. Oczywiście najbardziej zaangażowani w tę sprawę byli moi dzielni lektory, ale udało mi się również dotrzeć do szerszej grupy odbiorców.

Na podstawie dwóch pierwszych książek stworzyłam scenariusz teatryku kukietkowego wraz z teatrem cieni pt. „Bëtk herbù Kasztan”, który także został opublikowany

w „Pomeranii” (3/2020). Na jego podstawie przygotowałam przedstawienie z udziałem uczniów z lipnickiej szkoły. Premierę można było obejrzeć podczas organizowanego przez nas X Kaszubskiego Festiwalu Polskich i Światowych Przebojów w kwietniu 2019 roku. Potrzebna nam był scenografia i tu zrodził się pomysł zorganizowania warsztatów scenograficznych. Do udziału w tym projekcie zaprosiłam panią Aleksandrę Gliszczyńską – artystkę, malarzkę, a przede wszystkim ilustratorkę wszystkich części przygód Bycia. To właśnie pani Aleksandra wygrała konkurs ogłoszony przez Urząd Miejski w Bytowie na projekt maskotki dla tego miasta. Lipniccy uczniowie mieli zatem niecodzienną dla nich

Tworzymy scenografię do teatryku kukietkowego

Warsztaty scenograficzne

Promocja kolejnej części przygód Bycia w Bibliotece Miejskiej w Bytowie

Teatryk kukietkowy wraz z twórczyniami scenografii

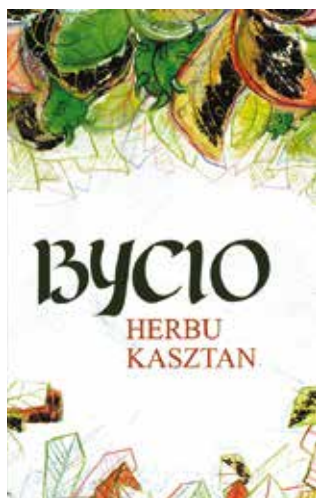
okazję poznać pracę ilustratorki od podszewki, co więcej – sami stali się twórcami własnej scenografii pod okiem specjalistki. W ten sposób powstały kukiełki, teatr cieni, scenograficzne tła... Jednocześnie inna grupa intensywnie pracowała nad aktorską stroną tego przedsięwzięcia. A zwieńczeniem całego projektu był występ przed publicznością z różnych zakątków Kaszub.

Dziś po Bytowie poruszają się *Byciobusy* – autobusy komunikacji miejskiej, nawiązujące nazwą do bytowskiej maskotki. Na imprezach masowych i mniejszych spotkaniach kulturalnych spotkać można *Bętkę*, a książeczki o przygodach kasztanowego rycerza są dostępne w wielu księgarniach internetowych. *Bętkę* jest znany i z powodzeniem promuje nasz powiat, język kaszubski i kaszubską kulturę wśród Kaszubów, Polaków, a może i *zdebto dali...* Przygoda wciąż trwa.

Fot. Archiwum szkolne

Spotkanie z maskotką Bytowa

Anna Gliszczyńska – dyplomowana nauczycielka języka niemieckiego i języka kaszubskiego w Zespole Szkół w Lipnicy na Gochach; prowadzi praktyczną naukę języka kaszubskiego dla studentów Etnofilologii Kaszubskiej (UG); recytatorka i gawędziarka; autorka felietonów publikowanych w „Pomeranii” oraz serii książek dla dzieci o przygodach Bycia.

Kaszubskie dziedzictwo – rzemiosło, rękodzieło, instrumenty i legendy. Czyli eko-folklor z okazji Dnia Jedności Kaszubów w Szkole Podstawowej w Kowalach

Anna Flis

Folklor to skarbnica pomysłów i inspiracji na zajęcia z dziećmi. Kultura ludowa przenosi uczniów w świat naszych przodków, który można wskrzesić współcześnie, kultywując rękodzieło lub nawiązując do etnodizajnu.

Aktualnie wiele dyskusji i działań skupia się wokół tematyki ekologii oraz negatywnego wpływu działalności człowieka na przyrodę. Dla mnie również ten obszar jest istotny, dlatego na 19 marca 2022 r. z przyjemnością stworzyłam wystawę *EKO-folklor z okazji Dnia Jedności Kaszubów – natura dawnej wsi*. Połączenie ekologii z prezentacją dawnego życia na wsi w harmonii z przyrodą wpisuje się nurt dziedzictwa niematerialnego. To rodzaj ożywienia przedmiotów związanych z codziennym funkcjonowaniem wiejskiej społeczności, co jest częścią ochrony w rozumieniu Konwencji UNESCO z 2003 r. *EKO-folklor* opisuje twórczość ludową odnoszącą się do przyrody, opowiada o aspektach relacji człowieka z naturą i znaczeniu przyrody w wyobrażeniach mieszkańców wsi.

Wystawa i lekcja poruszają kilka wątków tematycznych:

- nastawienie do przyrody w ludowym stylu życia: współistnienie człowieka – przyrody – rzeczy wzajemnie powiązanych w relacje (działania na urodzaj, zabiegi przed klęskami żywiołowymi, nierozzerwalny związek z ziemią, symbolizm wody, ognia i powietrza);
- rośliny i zwierzęta w folklorze;

- zabiegi o charakterze magicznym i tradycyjne leczenie;
- starania o przestrzeń ludzką i przyrodniczą;

Fot. Archiwum szkolne

Fot. Archiwum szkolne

Fot. Archiwum szkolne

Fot. Archiwum szkolne

Fot. Archiwum szkolne

- wykorzystanie naturalnych materiałów i życie bez plastiku (drewno, len, glina, metal, słoja itp.);
- samowystarczalność i wytwórczość dawnej wsi.

Ideą lekcji i wystawy jest promowanie tematyki ekologicznej w odniesieniu do kultury ludowej Kaszub. Przedstawienie dawnego trybu życia i różnorodnych funkcji z nim związanych, zgodnych z naturą i środowiskiem. Zagłębiając się we własną kulturę, w egzystencję i funkcjonowanie naszych przodków, może nasunąć się refleksja i chęć wprowadzenia zmian, dbania o środowisko oraz podejmowania działań sprzyjających poszanowaniu przyrody. Świadomość ekologiczna może dać rezultaty w codziennym trybie życia, w dokonywaniu wyborów wpisujących się w dbanie o środowisko, w którym żyjemy – unikanie marnowania żywności oraz zbędnego używania plastiku, segregacja śmieci czy nawet recykling. Dbając o swoje otoczenie, czynimy je lepszym miejscem do życia, co może mieć znaczenie dla planety.

Dziedzictwo kaszubskie – ginące zawody, wytwarzanie sieci rybackich, plecionkarstwo koszy, garncarstwo, tkactwo, haft, malarstwo na szkle, rzeźba ludowa, kwiaty z bibuły, instrumenty ludowe, legendy. Prawie wszystkie rekwizyty z wystawy wykonałam samodzielnie, biorąc udział w różnych szkoleniach. Na lekcję plastyki wyrzeźbiłam legendy kaszubskie, które prezentowałam w formie teatryku kukiełkowego/lalkowego (tym samym nawiązałam do Światowego Dnia Lalkarstwa Teatralnego, który przypada 21 marca): *O stworzeniu Kaszub*, *Tabaka* oraz *Stolemy*. Uczniowie wykonali prace plastyczne ilustrujące legendy i udekorowali je motywami haftu szkoły żukowskiej, wpisanego na listę dziedzictwa niematerialnego. Galeria upowszechnia bogate dziedzictwo materialne i duchowe minionych pokoleń. Wystawa i lekcja o legendach oraz kulturze kaszubskiej cieszyły się uznaniem i zainteresowaniem ze strony uczniów, ponieważ dla wielu osób ten temat był nieznanym, odbierany z wielkim zaciekawieniem. W naszej szkole nie uczy się języka kaszubskiego, więc dzieci nie znają kultury tego wyjątkowego regionu. Aby to zmienić, należy rozwijać zaciekawienie tym

obszarem oraz kształtować więzi rodzinne i regionalne. Tradycje pokazują naszą obyczajowość i historię. Dzieci ze swoją ciekawością przenoszą się w baśniowy świat kaszubskich legend z fantastycznymi stworami i dziwadłami. Są to opowieści o życiu zgodnym z naturą, tworzące więzi emocjonalne oraz wzmacniające identyfikację z własnym środowiskiem. Edukacja poprzez tradycję wzmacnia komunikację międzypokoleniową i lokalną.

W projekt włączyła się szkolna biblioteka: Pani Karolina i Pani Sylwia zapraszały najmłodsze klasy do siebie i prezentowały teatryk o legendach, a uczniowie wykonywali ilustrację i kolorowali wzory haftu. W ten sposób Panie inspirowały kaszubszczyznę najmłodsze dzieci oraz promowały czytelnictwo i teatr.

Fot. Archiwum szkolne

Anna Flis – nauczyciel plastyki w Szkole Podstawowej w Kowalach, aktorka i rzeźbiarka; jej pasją jest rzeźba w drewnie, zdjęcia prac można zobaczyć w kwartalniku „Neony – Tożsamość”; wciąż poszukuje nowych metod pracy, które byłyby dla uczniów terapią przez sztukę.

Ogólnopolski projekt edukacyjny *Polska folklorem malowana, poznajemy regiony etnograficzne Polski*

Ilona Hallmann

W roku szkolnym 2020/2021 Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łebnie po raz pierwszy zorganizowała Ogólnopolski Projekt Edukacyjny *Polska Folklorem Malowana – Poznajemy Regiony Etnograficzne Polski*. Celem projektu było zapoznanie uczniów z różnymi regionami w Polsce, które szczególnie w okresie pandemii nie były dostępne dla turystów. Zwiedzanie poszczególnych regionów odbywało się dzięki wymianie materiałów pomiędzy nauczycielami z placówek, które wzięły udział w przedsięwzięciu. Dzięki projektowi uczniowie z całej Polski przeżyli niesamowitą przygodę, poznając przy tym ciekawe zakątki naszego kraju.

Zainteresowanie projektem przeszło nasze najśmielsze oczekiwania. Po rozgłoszeniu idei za pośrednictwem portalu społecznościowego, a także drogą mailową, zaczęły spływać ogłoszenia, których liczba pod koniec roku szkolnego 2020/2021 wynosiła ok. 90. Druga edycja – rok szkolny 2021/2022 – przyniosła sporą liczbę nowych szkół, ale zgłosiły się ponownie również te, które postanowiły powtórzyć przygodę z regionami Polski. Łącznie w inicjatywie wzięło udział ok. 150 szkół z całej Polski. Co ciekawe, do projektu zgłosiło się nie tylko sporo szkół podstawowych i przedszkoli, ale także wiele placówek specjalnych oraz kilka szkół średnich, co pozwoliło na pozyskanie materiałów dla różnych grup wiekowych.

Projekt składał się z dwóch etapów. Pierwszym z nich było stworzenie materiału promocyjnego, w postaci filmiku bądź prezentacji, na temat swojego regionu. Miała to być swego rodzaju wirtualna wycieczka po danym regionie. My – jako szkoła z Kaszub – stworzyliśmy również swój materiał: filmik o Kaszubach. Drugi etap polegał na przeprowadzeniu zajęć o regionach w poszczególnych placówkach. Zajęcia prowadzili nauczyciele, którzy zgłosili swoje szkoły do projektu, forma i sposób ich realizacji był dowolny. Jeżeli chodzi o wymagania, to obowiązywało tylko jedno: podczas zajęć należało opierać się na materiałach, które przygotowali o swoich regionach inni nauczyciele wraz z wychowankami.

Zwróciliśmy się z prośbą o objęcie naszej inicjatywy honorowym patronatem do: Pomorskiej Kurator Oświaty – Pani Małgorzaty Bielang, Marszałka Województwa Pomorskiego – Pana Mieczysława Struka, a także do Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. Wszystkie z wyżej wymienionych wniosków zostały rozpatrzone pozytywnie.

Kolejnym mini sukcesem było zainteresowanie projektem lokalnych mediów. Nasze przedsięwzięcie zostało opisane na łamach serwisu informacyjnego znanego w powiecie wejherowskim, następnie artykuł o projekcie ukazał się w lokalnej gazecie powiatu wejherowskiego, a także w miesięczniku Gminy Szemud. W czerwcu 2021 r. w naszej szkole zagościła również ekipa telewizyjna,

Fot. Archiwum szkolne

Klaudia i Iwo

Fot. Archiwum szkolne

Kształtowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży – ujęcie praktyczne w oparciu o realizację innowacji pedagogicznej, cz. II¹

Agnieszka Buś-Bidas

Informacje dotyczące innowacji

W Zespole Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica w Bochni, w oddziale 3RT (kontynuacja w oddziale 4RT) technikum logistycznego, w okresie od 1 września 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. została zrealizowana innowacja programowo-metodyczna „Przedsiębiorczy logistyk”.

Uzasadnienie potrzeby wprowadzenia innowacji pedagogicznej oraz na czym polega nowatorstwo

Sprawne, efektywne i odpowiedzialne funkcjonowanie w społeczeństwie wymaga odpowiedniego przygotowania. Odbyna się ono m.in. obligatoryjnie w ramach procesu nauczania w szkole, gdzie kształtuje się w uczniach kompetencje inicjatywności i przedsiębiorczości. Są one zaliczane do grupy kompetencji kluczowych, obok np. kompetencji matematycznych, podstawowych kompetencji naukowo-technicznych czy umiejętności uczenia się, zgodnie z przyjętymi w 2006 r. oraz zmodyfikowanymi w 2018 r. przez Radę i Parlament Europejski europejskimi ramami kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Kształtowanie czy wzmacnianie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów to także jeden z podstawowych celów naszej szkoły (§5 ust.2 pkt.7 statutu szkoły), wynikający wprost z przepisów ustawy Prawo oświatowe (art.1 pkt.18). Kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów technikum logistycznego ma także swoje uzasadnienie w specyfice funkcjonowania sektora TSL. Ta gałąź gospodarki, po pierwsze wykazuje tendencje rozwojowe (m.in. w odniesieniu do infrastruktury transportowej, technologii przewozu), po drugie charakteryzuje się zintensyfikowaną konkurencją zarówno w wewnątrzgałęziowym, jak i międzygałęziowym rynku usług transportowych. Te dwie istotne charakterystyki wymagają od kapitału ludzkiego zaangażowanego w funkcjonowanie tego sektora właśnie przedsiębiorczości, kreatywności, elastyczności i szybkości w działaniu. Przygotowywanie przez szkołę przyszłych przedsiębiorczych kadr logistyki, które mają odpowiadać swoją wiedzą, umiejętnościami oraz postawą na oczekiwania i wyzwania, stawiane przez sektor TSL odbywa się poprzez realizację podstawy programowej przedmiotu ogólnokształcącego: podstawy przedsiębiorczości. Proponowana innowacja pedagogiczna, z uwzględnieniem podstawy programowej przedmiotu w kształceniu zawodowym (mowa tu o przedmiocie: laboratorium transportowe) daje możliwość utrwalenia, ale przede wszystkim rozszerzenia treści przedsiębiorczości w sektorze TSL, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu praktycznego. Cecha praktyczności to element, który decyduje o nowatorstwie przedstawionego projektu edukacyjnego. Jak twierdzi Peter F. Drucker, *przedsiębiorczości można się nauczyć – skutecznie tylko poprzez praktykę* [2]. Na wymiar praktyczny składają się nie tylko prezentowany materiał dydaktyczny i sposób jego przedstawiania (np. autorskie karty pracy, tematyczne filmy edukacyjne, prezentacje multimedialne, metody aktyw-

a reportaż o *Polsce folklorem malowanej* ukazał się w regionalnym programie kaszubskim *Tedé jo*.

Ja, jako koordynator i pomysłodawca tego ogólnokrajowego przedsięwzięcia, zwyciężyłam w konkursie *Kierunek – innowacja*, zorganizowanym przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Zadanie konkursowe polegało na stworzeniu opisu przeprowadzonej innowacji, którą w tym przypadku była realizacja niniejszego projektu.

Można śmiało stwierdzić, że projekt *Polska folklorem malowana, poznajemy regiony etnograficzne Polski* pozwolił mi na pozyskanie nowych doświadczeń i przeżycie niesamowitych chwil. Dzięki wszystkim tym wydarzeniom nawiązałam wiele nowych znajomości, które – z całą pewnością – zaowocują wieloletnią współpracą. Natomiast uczniowie pozyskali wiedzę, której nie dadzą im żadne książki: wiedzę praktyczną. Bo ktoś lepiej przedstawi informacje o danym regionie niż sami jego mieszkańcy...

Ilona Hallmann – nauczycielka geografii w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Łebnie; autorka i organizatorka projektu *Polska folklorem malowana – poznajemy regiony etnograficzne Polski*; laureatka konkursu *Kierunek – Innowacja* zorganizowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

¹ Pierwsza część materiału, pod tytułem *Kształtowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży – ujęcie teoretyczne, cz. I*, ukazała się w nr 111 dwumiesięcznika „Edukacja Pomorska”, na str. 19-23, <https://www.cen.gda.pl/publikacje/edukacja-pomorska>.

wizujące, m.in. projekt: plan biznesowy dla rozpoczynających działalność gospodarczą, analiza SWOT, dyskusja), lecz także spotkania z ekspertami z sektora biznesu / otoczenia biznesu – jako platforma do zdobywania wiedzy, zadawania pytań i dyskusji. Pierwiastek innowacyjny to także interdyscyplinarność rozumiana jako możliwość korzystania z dorobku wielu nauk. W tym przypadku sięga się do literatury przedmiotu następujących nauk: transport, ekonomia, nauki prawne i nauki o zarządzaniu.

Cele ogólne i szczegółowe innowacji pedagogicznej

Zastosowane narzędzia badawcze: arkusz obserwacji zachowań uczniów w trakcie zajęć oraz analiza i ocena prac uczniów (mowa tu o przygotowanym planie biznesowym dla rozpoczynających działalność gospodarczą w sektorze TSL) pozwoliły potwierdzić osiągnięcie przyjętego celu głównego i 8 celów szczegółowych. Zrealizowano cel ogólny innowacji pedagogicznej, który zakładał kształtowanie kompetencji kluczowych w obszarze inicjatywność i przedsiębiorczość przy uwzględnieniu treści podstawy programowej kształcenia ogólnego i kształcenia zawodowego w zawodzie technik logistyk. Cele szczegółowe innowacji pedagogicznej dotyczyły:

1. rozwijania umiejętności poszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł wiedzy;
2. rozwijania umiejętności posługiwania się w sposób profesjonalny językiem ekonomii i prawa do analizy działań, zjawisk i zdarzeń występujących w sektorze TSL;

3. uczenia racjonalnej, wielokryterialnej oceny przedsięwzięć społecznych i gospodarczych oraz otoczenia, w których będą realizowane;
4. zachęcania do aktywnego udziału w planowanych działaniach i branie za nie odpowiedzialności;
5. propagowania idei uczenia się od innych ludzi, korzystania z doświadczeń;
6. uczenia otwartości w komunikowaniu się z innymi ludźmi, z wykorzystaniem tradycyjnych i nowoczesnych metod porozumiewania się, a także otwartości w wyrażaniu własnych opinii;
7. rozwijania umiejętności współdziałania w zespole poprzez podejmowanie różnych ról, np. lidera, kreatora, ewaluatora;
8. rozwijania umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji oraz oceny ryzyka związanego z własnym działaniem.

Treści nauczania

Przygotowany plan nauczania w ramach innowacji pedagogicznej był realizowany modułowo (tabela 1). Dwa pierwsze moduły, poza pkt. 1.1 i 2.6, miały w znacznym zakresie wymiar teoretyczny, a wiedzę przekazaną podczas lekcji uczniowie mogli wykorzystać w sposób bezpośredni, m.in. do przygotowania planu biznesowego dla wybranej działalności z sektora TSL.

Tabela 1. Modułowy plan nauczania

Nazwa modułu	Treści nauczania	Metody nauczania / Narzędzia technologii informacyjno-komunikacyjnej
Moduł 1. Koncepcja aktywnej, kreatywnej i przedsiębiorczej młodzieży	1. 1 Diagnoza i analiza potencjału uczniów w 6 obszarach: <ul style="list-style-type: none"> • poczucie własnej wartości, • wewnątrzsterowność, • rozpoznawanie szans, • porażka, • system wartości, • innowacyjność. 1. 2 Model osoby przedsiębiorczej 1. 3 Postawy uczniów w szkole i poza szkołą 1. 4 Rekomendacje na przedsiębiorczą przyszłość	<ul style="list-style-type: none"> • dyskusja ukierunkowana • prezentacje multimedialne • filmy edukacyjne • platforma Google Classroom
Moduł 2. Regulacje prawne w usługach sektora TSL	2. 1 Prawo przewozowe 2. 2 Ogólne Polskie Warunki Spedycyjne (OPWS 2010) 2. 3 Konwencja o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) 2. 4 Incoterms 2020 2. 5 Ustawa o przewozie towarów niebezpiecznych. Umowa europejska dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) 2. 6 Spotkania z ekspertami z zakresu prawa transportowego	<ul style="list-style-type: none"> • dyskusja ukierunkowana • prelekcje ekspertów ds. transportu • prezentacje multimedialne • filmy edukacyjne • autorskie karty pracy rozwiązywane indywidualnie lub zespołowo • smartfon na zajęciach • platforma Google Classroom • e-publikacje

Nazwa modułu	Treści nauczania	Metody nauczania / Narzędzia technologii informacyjno-komunikacyjnej
Moduł 3. Plan biznesowy dla rozpoczynających działalność gospodarczą w sektorze TSL	<p>3. 1 Metodologia biznes planu: Istota biznes planu. Cele biznes planu. Oczekiwania adresatów biznes planu. Układ treści biznes planu. Charakterystyka głównych elementów biznes planu.</p> <p>3. 2 Zajęcia warsztatowe: Opracowanie biznes planu, diagnoza i analiza praktycznych problemów związanych z opracowaniem biznes planu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • projekt – plan biznesowy • analiza SWOT • prezentacje multimedialne • smartfon na zajęciach • platforma Google Classroom

Źródło: opracowanie własne

Wsparcie merytoryczne w ramach innowacji pedagogicznej stanowili zaproszeni do współpracy eksperci ds. transportu, reprezentujący następujące instytucje:

- Inspekcja Transportu Drogowego, Oddział w Tarnowie;
- Małopolski Ośrodek Ruchu Drogowego w Krakowie;
- Małopolskie Centrum Szkoleniowe ADR *Krakus* w Krakowie,

którzy wygłosili 2-godzinne prelekcje połączone z dyskusją. Dokonali analizy przykładowych sytuacji problemowych w transporcie, ze szczególnym uwzględnieniem transportu ładunków niebezpiecznych, rodzaju i warunków technicznych środków transportu, zabezpieczenia i transportu ładunków oraz zarządzania czasem pracy kierowcy. Wartością dodaną nawiązanej współpracy z pracownikami ww. instytucji były także zrealizowane osobiste i telefoniczne konsultacje nauczyciela przedmiotu w zakresie aspektów praktycznych realizacji usług transportowych. Ocena przez uczniów programów prelekcji i metod ich prowadzenia (z uwzględnieniem dostosowania prelekcji do specjalności kształcenia, zdobycie nowej wiedzy i umiejętności w ramach uczonego zawodu, rytm pracy i środki dydaktyczne) była dobra i bardzo dobra (od 68,8% do 93,8% wskazań). Podobna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do oceny pracy prelegentów (w tym przygotowania merytorycznego i doświadczenia adekwatnego do tematu prelekcji, postawa prelegenta przyjazna, profesjonalna i zaangażowana, sposób prezentacji wiedzy jasny i zrozumiały). Odsetek wskazań oceny dobrej i bardzo dobrej wynosił od 62,5% do 93,8%. Wystąpiły 2 przypadki, kiedy ankietowani uczniowie nisko ocenili pracę prelegentów.

Korzyści dla uczniów, nauczyciela, szkoły

Podsumowaniem niniejszego artykułu niech będzie odpowiedź na pytanie, jakie zostało postawione przez autorkę innowacji pedagogicznej *Przedsiębiorczy logiśtyk*: co mnie, moim uczniom i szkole da wprowadzenie nowatorskiego rozwiązania programowo-metodycznego?

Uczniowie wskazali następujące efekty:

- przeżyli wyzwanie edukacyjne, które zaangażowało ich intelektualnie i emocjonalnie, wyzwoliło

aktywność, kreatywność oraz zwiększyło ich pewność siebie;

- rozwinęli umiejętności posługiwania się językiem ekonomicznym i prawniczym w mowie oraz piśmie, zarówno w odniesieniu do przypadków teoretycznych, jak i praktycznych z sektora biznesu;
- udoskonali umiejętności niezbędne w szkole, a w przyszłości – na studiach i w dorosłym życiu, takie jak praca w zespole, rozwiązywanie problemów, planowanie działań i branie za nie odpowiedzialności;
- nabyli szersze umiejętności w stosowaniu narzędzi informacyjno-komunikacyjnych w procesie uczenia się.

Przedstawione przez uczniów pozytywne rezultaty wdrożonej innowacji pedagogicznej stanowią elementy składowe postawy przedsiębiorczej i wpisują się w szeroko zakrojoną koncepcję przedsiębiorczości przyjętą w podstawie programowej przedmiotu podstawy przedsiębiorczości. Dzięki wyposażeniu uczniów w wiedzę ekonomiczną i finansową rozwija się ich umiejętności elastycznego zachowania na rynku pracy i zarządzania oraz rozwija cechy przywódcze. Istotne jest także kształtowanie u uczniów szacunku do wartości będących fundamentem gospodarki rynkowej i społecznie odpowiedzialnego biznesu, a także postaw etycznych oraz gotowości do ich przestrzegania w życiu zawodowym i społecznym [8].

Z kolei dla nauczyciela – realizatora innowacji pedagogicznej najistotniejsze okazały się korzyści związane z:

- wsparciem merytorycznym przez ekspertów z sektora TSL;
- wzrostem kompetencji w związku z permanentnym poszerzaniem wiedzy o charakterze teoretycznym i praktycznym z zakresu transportu, spedycji oraz logistyki;
- sprawnym posługiwaniem się narzędziami informacyjno-komunikacyjnymi w procesie edukacyjnym;
- doskonaleniem warsztatu pracy, w tym aktywizowaniem uczniów w procesie uczenia się poprzez celowy wybór metod nauczania.

Korzyści dla szkoły związane są przed wszystkim z:

- poszerzeniem oferty edukacyjnej placówki o innowacyjny projekt edukacyjny wspierający rozwój kluczowych kompetencji u uczniów, realizując w pełni jeden z podstawowych celów szkoły zapisany w §5 ust.2 pkt.7 statutu;
- wzmacnianiem kultury przedsiębiorczości w szkole;
- promowaniem wizerunku placówki jako nowoczesnej, odpowiadającej na wyzwania współczesnego świata;
- wsparciem projektu edukacji ekonomiczno-prawniczej przez praktyków otoczenia biznesu, możliwość stworzenia platformy stałej współpracy.

Opracowanie karty informacyjnej innowacji pedagogicznej, a następnie jej realizacja w oparciu o plan nauczania, z zastosowaniem narzędzi badawczych wymagało wykorzystania:

- literatury przedmiotu:

Brzozowska, A., Glinka, B., Pasieczny, J. (red.), *Młodzi przedsiębiorcy – inspiracje, koncepcje i uwarunkowania*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 2012

Drucker P., *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, Wyd. PWE, Warszawa 1992

Czubała A. (red.), *Podstawy marketingu*, Wyd. PWE, Warszawa 2012

Panfil M. (red.), *Finansowanie rozwoju przedsiębiorstw. Studia przypadków*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2011

Skrzypek J.T., *Biznesplan w 10 krokach*, Wyd. Poltex, Warszawa 2014

Wiatrowski P., Dąbek P., *Kazusy z prawa gospodarczego dla ekonomistów*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2010

Zakrzewska-Bielawska A. (red. nauk.), *Podstawy zarządzania: teoria i ćwiczenia*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa, 2012

Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum oraz branżowa szkoła I stopnia. Podstawy przedsiębiorczości, Ministerstwo Edukacji Narodowej

aktów prawnych:

Prawo przewozowe z dnia 15 listopada 1984r. (t.j. Dz.U. 2020.8)

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (t.j. Dz.U. 2022.180)

Ustawa z 19 sierpnia 2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (t.j. Dz.U. 2021.756).

Konwencja o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR) i Protokół podpisania, sporządzone w Genewie 19 maja 1956 r. (Dz.U. 1962.49.238)

Umowa europejska dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) sporządzona w Genewie 30 września 1957 r. (Dz.U. 2017.1119)

Ustawa z dnia 14 grudnia 2014 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. 2021.1082)

źródeł internetowych:

<https://pisil.pl/opws-2010>, Ogólne Polskie Warunki Spedycyjne 2010, Polskie Stowarzyszenie Logistyki i Spedycji, Gdynia 2010

<http://e-p-e.pl/ace-aktywna-kreatywna-i-przedsiębiorcza-mlodziez-innowacyjne-programy-ksztalcenia-w-obrebie-przedsiębiorczosci-i-ekonomii/filmy-edukacyjne-projektu-ace,10277>

<http://csp.edu.pl/csp/e-biblioteka/2967>, Materiały pomocnicze do kursów specjalistycznych.html

■

Agnieszka Buś-Bidas – doktor nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu; od 2019 r. nauczyciel przedmiotów zawodowych w technikum logistycznym w Zespole Szkół nr 1 w Bochni.

Pomorze w Europie. Gryfiotek i Euralka na tropie uciekającej gwiazdki

Z okazji przypadającej 1 maja 2022 r. 18. rocznicy wejścia Polski do Unii Europejskiej Samorząd Województwa Pomorskiego wydał książkę *Pomorze w Europie. Gryfiotek i Euralka na tropie uciekającej gwiazdki*, dostępną nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/96mfs>. Publikacja ma na celu przybliżyć dzieciom funkcjonowanie Unii Europejskiej. Bohaterami opracowania przygotowanej przez Jovankę Tomaszewską i Wojciecha Kofyszko są Gryfiotek i Euralka. Książka zostanie wysłana do pomorskich przedszkoli.

A.C.

Praca w grupach na lekcji języka angielskiego

Justyna Juńska-Nacel

Praca w grupach pozwala maksymalnie zaangażować wszystkich uczniów, co z kolei wpływa na rozwijanie umiejętności komunikowania się młodych ludzi, wyrażania swojego zdania czy negocjowania. Nie inaczej jest na lekcjach języka angielskiego.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie kilku pomysłów na pracę w grupach, które można wykonać na lekcjach języka angielskiego z uczniami w różnym wieku.

Bamboozle (<https://www.baamboozle.com>)

Bamboozle to aplikacja, która generuje gry składające się z 16 lub 24 pytań. Zespół klasowy dzielimy na grupy, każda z grup wybiera kolejno numer pytania. Pytania pozwalają drużynom zdobyć punkty za udzielenie poprawnej odpowiedzi, a przy odrobinie szczęścia drużyny mogą przejmować punkty swoich rywali. Co ważne, baza gotowych gier na różnym poziomie jest bardzo bogata.

Running dictation, czyli biegające dyktando

Jest to ciekawa propozycja, która pozwala uczniom ćwiczyć mówienie, słuchanie, pisanie, zapamiętywanie, a także pozwala im na aktywność fizyczną na lekcji i dostarcza mnóstwo radości. Zespół klasowy dzielimy na pary lub małe grupy. W różnych miejscach sali lekcyjnej umieszczamy teksty dla poszczególnych grup. W danej rundzie każdy z uczniów pełni jedną z ról, tj. albo pisze, albo biegnie do wyznaczonego miejsca, aby przeczytać, zapamiętać i podyktować zdanie osobie zapisującej tekst. Uczniowie powinni zamieniać się rolami, aby każdy z nich pełnił każdą z opisanych ról kilkukrotnie. Wygrywa drużyna, która pierwsza zapisze tekst, przy czym musi on być poprawny. Jeśli w tekście znajdują się błędy, uczniowie muszą wrócić do zabawy, znaleźć usterki i je poprawić.

Role play, czyli odgrywanie ról

Świetnym sposobem na zachęcenie uczniów do mówienia jest metoda odgrywania ról. Dzielimy uczniów na pary lub grupy i wyznaczamy im zadanie, np. dialog w sklepie, na dworcu, w restauracji. W zależności od poziomu językowego grupy, możemy przygotować uczniom zdania do dokończenia, zdania z lukami do samodzielnego uzupełnienia lub pozostawić im całkowitą swobodę w kwestii przygotowania dialogu na zadany temat. Możemy zachęcić uczniów do przygotowania niezbędnych rekwizytów, aby późniejsze przedstawienie

rezultatów ich pracy na forum klasy było jak najciekawsze dla pozostałych osób.

Stacje dydaktyczne

Metoda stacji dydaktycznych cieszy się ostatnio dużą popularnością. Warto wykorzystać ją zwłaszcza na zajęciach powtórzeniowych. Uczniowie, podzieleni na grupy, pracują na przygotowanych wcześniej stanowiskach, zawierających różne zadania z określonej partii materiału w różnej formie, np. krzyżówek, zadań zakodowanych w kodach qr, testów wyboru. Do zapisywania odpowiedzi nauczyciel przygotowuje kartę odpowiedzi. Kolejność odwiedzania stacji jest dowolna. Podczas lekcji nauczyciel jest wyłącznie obserwatorem, na koniec zajęć sprawdza odpowiedzi poszczególnych grup i może wstawić uczniom oceny lub w inny sposób docenić wysiłki zespołów.

Trimino

Ta angażująca technika dydaktyczna przypomina domino, przy czym poszczególne elementy mają kształt trójkątów równobocznych, które – poprawnie ułożone – muszą do siebie pasować z trzech stron. Do stworzenia własnych plansz można użyć generatora dostępnego na stronie internetowej <https://schule.paul-matthies.de/Trimino.php> lub skorzystać z wielu gotowych zestawów dostępnych w sieci. Warto wykorzystać trimino do utrwalenia słownictwa, idiomów czy funkcji językowych.

Opisane przykłady metod i technik pracy w grupach mogą być wykorzystywane na każdym etapie edukacyjnym. Sprawdzą się w przypadku wszystkich uczniów, bez względu na ich zdolności i umiejętności językowe. ■

Justyna Juńska-Nacel – nauczyciel dyplomowany języka angielskiego w I Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Dwujęzycznymi w Kartuzach; pasjonatka nowych technologii, stale poszukująca ciekawych metod aktywizujących i motywujących uczniów do pracy.

Nasza wspaniała przygoda z Erasmusem!

Ewelina Brzezińska

Publiczne Przedszkole w Skorzewie w ramach unijnego programu Erasmus+, Akcja K1. Mobilność Kadry Edukacji Szkolnej w okresie od listopada 2020 r. do listopada 2022 r. realizuje projekt pt. *Wykwalifikowany nauczyciel gwarancją sukcesu edukacyjnego swoich wychowanków*. Jednym z głównych założeń tego projektu jest doskonalenie umiejętności językowych, poznawanie nowych narzędzi i metod nauczania, zwiększenie kompetencji zawodowych oraz mobilności zawodowej pracowników, a także nadanie naszej placówce europejskiego wymiaru.

W ramach omawianego projektu czterech nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej z Zespołu Szkół w Skorzewie wzięło udział w mobilnościach zagranicznych na Maltzie i na Teneryfie. Dofinansowanie w ramach projektu wynosi 20 180 EUR.

Warunkiem otrzymania dofinansowania było przygotowanie obszernego wniosku, który następnie był oceniany przez ekspertów z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Wniosek obejmował kilka kluczowych etapów: zainicjowanie projektu w placówce, wstępne działania organizacyjne, przygotowanie do wyjazdu, udział w zagranicznych mobilnościach oraz zakończenie projektu i dzielenie się jego rezultatami.

Udział w projekcie przyniósł wiele długofalowych korzyści w kontekście rozwoju nauczycieli i optymalizowania efektów nauczania. Wśród pozytywnych skutków tego przedsięwzięcia niewątpliwie jednym z ważniejszych jest wzrost kompetencji kadry nauczycielskiej w zakresie

nauczania języka angielskiego oraz stosowania nowatorskich metod i technik nauczania. Poprzez wprowadzenie tychże metod do naszego warsztatu pracy, realizujemy założenia podstawy programowej, jednocześnie umożliwiając dzieciom osłuchanie się z językiem angielskim. Doświadczenia zdobyte podczas kursów zostały przez nas wykorzystane do stworzenia ciekawej oferty edukacyjnej przedszkola i szkoły.

Promowanie pozytywnych rezultatów projektu wśród wychowanków przedszkola i uczniów szkoły odbywało oraz będzie się odbywać poprzez organizowanie w naszej placówce różnych przedsięwzięć, takich jak międzynarodowy Dzień Języków Obcych, Dzień Erasmusa, Columbus Day, świętowanie urodzin Elmo z Ulicy Sezamkowej z elementami w języku angielskim, przegląd piosenki anglojęzycznej, konkursy plastyczne czy udział w projektach z wykorzystaniem platformy eTwinning. Zarówno dla uczniów, jak i ich rodziców została przy-

Fot. archiwum projektu

Szkolenie na Teneryfie

Szkolenie na Teneryfie

Szkolenie na Malcie

gotowana tablica informacyjna re-lacjonująca działania zrealizowane w trakcie mobilności zagranicznych. Stworzyliśmy także prezentację multimedialną, z którą zapoznano nauczycieli, a w której przedstawiliśmy nowo poznane metody nauczania. Przeprowadziliśmy także zajęcia otwarte dla nauczycieli przedszkola i klas 1-3, podczas których zorganizowaliśmy obchody Dnia Maltańskiego połączone z Dniem na Teneryfie. Udział w mobilności przyczynił się do rozpowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych w naszej placówce.

Dzięki powyższym działaniom wyzwalamy wszechstronną aktywność dzieci, a poprzez wykorzystanie multimedii pobudzamy ich zainteresowanie nowymi zagadnieniami, wspieramy twórcze postawy oraz rozwijamy zainteresowania techniczne.

Fakt, iż jesteśmy pierwszą placówką w naszej gminie biorącą udział w projekcie mobilności zagranicznej kadry edukacyjnej, powoduje, że możemy nazwać się pionierami tego rodzaju działań na terenie gminy. Swoją postawą chcemy zachęcić inne szkoły do podejmowania wysiłku i odwagi w sięganiu po środki unijne.

Ewelina Brzezińska

– nauczyciel wychowania przedszkolnego, logopeda; koordynator projektu

Wykwalifikowany nauczyciel gwarancją sukcesu edukacyjnego swoich wychowanków, realizowanego w Zespole Szkół w Skorzewie;

od 14 lat pracuje w zawodzie i nieustannie zdobywa doświadczenia oraz rozwija swoje umiejętności.

biblioteka pedagogiczna

Rusza nabór wniosków do Konkursu Marszałka Województwa Pomorskiego „Nauczyciel Pomorza”

Małgorzata Kwaśnik,
sekretarz komisji konkursowej Konkursu „Nauczyciel Pomorza”,
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku

W ostatnim czasie nauczycielom przyszło zmagać się z ogromnymi wyzwaniami: z jednej strony związanymi z realizacją kształcenia zdalnego, a z drugiej – z napływem do szkół dzieci i młodzieży z ogarniętej wojną Ukrainy. Pedagodzy muszą spełniać wiele wymagań i realizować zadania, z którymi wcześniej nie mieli do czynienia. Znakomitą okazją do uhonorowania ich trudu jest zgłoszenie kandydatury do tytułu „Nauczyciela Pomorza Roku 2022”.

Od kilku lat w Konkursie „Nauczyciel Pomorza”, przeprowadzonym pod patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego, doceniani są wybitni nauczyciele z pomorskich przedszkoli, szkół i innych placówek oświatowych. Natomiast za jego realizację odpowiedzialna jest Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku.

Do udziału w Konkursie można zgłaszać kandydatury wszechstronnych nauczycieli, którzy z pasją realizują działania dydaktyczne i wychowawcze, swoją postawą wspierają oraz inspirują innych pedagogów, a ponadto wykazują się zaangażowaniem w sprawy środowiska lokalnego.

Komisja Konkursowa spośród nadesłanych zgłoszeń wybierze 10 finalistów. Następnie z tego grona zostanie wyłonionych 5 laureatów Konkursu. Jeden otrzyma tytuł „Nauczyciela Pomorza Roku 2022” oraz statuetkę, pozostali – wyróżnienia. W uzasadnionych przypadkach, spośród wszystkich zgłoszeń, Komisja Konkursowa może rekomendować Marszałkowi kandydatów do otrzymania wyróżnienia za szczególne osiągnięcia w jednym z pię-

ciu kryteriów wskazanych w Regulaminie. Dla laureatów przewidziano nagrody pieniężne.

Z wnioskiem o nadanie tytułu może wystąpić: dy-

rektor przedszkola, szkoły lub innej placówki oświatowej, rada szkoły lub placówki, rada rodziców, samorząd uczniowski lub organizacja pozarządowa.

Wnioski można składać **do 31 lipca br.** O przyjęciu zgłoszenia wniosku decyduje data stempla pocztowego.

Finaliści zostaną wyłonieni do końca września. Uroczysta gala Konkursu będzie miała miejsce podczas IX Forum Pomorskiej

Edukacji.

Szczegółowych informacji udziela Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku: telefonicznie w godz. 8.00-15.00 (od poniedziałku do piątku) pod nr. 58 344 01 68 oraz poprzez e-mail: sekretariat@pbw.gda.pl lub nauczyciel.pomorza@pbw.gda.pl. Więcej na: <https://des.pomorskie.eu/nauczycielpomorza>.

W imieniu organizatorów gorąco zapraszam do udziału w VII edycji Konkursu „Nauczyciel Pomorza”.

Nauczanie języka polskiego jako obcego – zestawienie bibliograficzne publikacji

oprac. Małgorzata Kwaśnik,
Wydział Informacji i Wspomagania Placówek Oświatowych,
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Gdańsku

Polskie szkoły stoją przed ogromnym wyzwaniem związanym z wojną w Ukrainie. Przybywające z objętego działaniami zbrojnymi kraju dzieci i młodzież, poza mierzaniem się z traumą oraz kwestiami socjalnymi, mają problemy z barierą językową. Dlatego ważnym zadaniem, z jakim musimy się zmierzyć, jest nauka języka polskiego jako obcego.

W ostatnich latach powstało wiele pomocy dydaktycznych w tym zakresie. Poniżej znajdują Państwo zestawienie odnotowujące zbiory Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Gdańsku na temat nauczania języka polskiego jako obcego. Bibliografia w wyborze zasięgiem chronologicznym obejmuje lata 2010–2022. Są tu przede wszystkim podręczniki do nauki języka polskiego cudzoziemców, ale także opracowania zawierające analizy teoretyczne.

Zachęcam do zamawiania wybranych materiałów przez katalog online i dołączanie do grona naszych czytelników poprzez formularz rejestracji online na stronie www.pbw.gda.pl.

Ponadto przypominam, że czekamy na Państwa w bibliotece przy al. gen. J. Hallera 14 od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-19.00 oraz w soboty w godz. 8.00-15.00.

Książki

1. Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców : podejście porównawcze / Przemysław E. Gębał. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2010. – ISBN 978-83-242-1333-7. Sygn. 187037
2. „Gdybym znał dobrze język polski...” : (wybór tekstów z ćwiczeniami do nauki gramatyki polskiej dla cudzoziemców) / aut. Marek Gołkowski [et al.]. – Warszawa : UW, 2010. – ISBN 978-83-235-0745-1. Sygn. 186067
3. Język polski dla cudzoziemców / Bernadeta Bilicka. – Szczecin : Wydawnictwo Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, 2013. – Wydanie IV (poprawione). – ISBN 978-83-61517-84-9. Sygn. 202370
4. Język polski dla obcokrajowców : czasowniki ruchu : znaczenia, odmiana, składnia : poziomy: B1, B2, i C : 100 ćwiczeń z kluczem, 200 związków frazeologicznych / Stanisław Mędak. Kraków : Wydawnictwo Petrus,

© copyright 2017. ISBN 978-83-7720-395-8. Sygn. 213342

5. Język Polski dla obcokrajowców : polski od poziomu B1 wzwyż : gramatyka i składnia progresywna ze 192 ćwiczeniami kreatywnymi / Stanisław Mędak. – Kraków : Petrus, cop. 2015. ISBN 978-83-7720-348-4. Sygn. 213341

6. Język polski z mistrzami słowa / Stanisław Mędak. – Kraków : Petrus, cop. 2016. – ISBN 978-83-7720-234-0. Sygn. 198376

7. Mówię po polsku : ćwiczenia dla obcokrajowców : poziom B1 i B2 / Monika Gworys, Anna Mądrecka. – Kraków : Wydawnictwo PROLOG, copyright © 2021. – ISBN 978-83-961550-5-4. Sygn. 213347

8. (Nie)codzienny polski : teksty i konteksty / Agnieszka Tambor. – Katowice : Uniwersytet Śląski : Wydawnictwo Gnome, 2018. – ISBN 978-83-63268-57-2. Sygn. 204875

9. Polski krok po kroku : gry i zabawy językowe : poziom A1 / Iwona Stemppek ; Polish Language School Glossa. – Kraków : polish-courses.com, [2012]. – ISBN 978-83-930731-2-2. Sygn. 213351

10. Polski krok po kroku : junior : podręcznik nauczyciela : seria podręczników do nauki języka polskiego jako obcego. 1 / Paulina Kuc, Iwona Stemppek. – Kraków : polish-courses.com., 2018. – ISBN 978-83-941178-5-6. Sygn. 213352

11. Polski krok po kroku : junior : seria podręczników do nauki języka polskiego jako obcego : zeszyt ćwiczeń 1 / Iwona Stemppek, Paulina Kuc, Małgorzata Grudzień. – Kraków : polish-courses.com., 2016. – ISBN 978-83-941178-2-5. Sygn. 213353

12. Polski krok po kroku : junior : seria podręczników do nauki języka polskiego jako obcego 1 / Iwona Stemppek, Paulina Kuc, Małgorzata Grudzień. – Kraków : polish-courses.com, 2015. ISBN 978-83-941178-0-1. Sygn. 213350

13. *Polskość z daleka i z bliska* / red. nauk.: Iwona Anna Ndiaye, Maria Rótkowska ; Centrum Kultury i Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. – Olsztyn : Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, 2010. – ISBN 978-83-7299-693-0. Sygn. 187692

14. *Po polsku po Polsce : podręcznik do nauczania języka polskiego jako obcego oraz kultury polskiej dla początkujących : poziom A1, A2* / Adriana Prizel-Kania, Dominika Buczek, Urszula Majcher-Legawiec, Katarzyna Sowa. – Kraków : Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie Uniwersytetu Jagiellońskiego, [2016]. – ISBN 978-83-945258-0-4. Sygn. 213494

15. *Po polsku? Tak!* : przewodnik dla nauczyciela / Aneta Lica i Zenon Lica ; opracowanie gier i zabaw Katarzyna Rukojć. – Wydanie I. – Gdańsk : Wydawnictwo Harmonia, 2020. ISBN 978-83-8080-274-2. Sygn. 209066

16. *Rozmawiamy po polsku : 100 dialogów + ćwiczenia : język polski dla obcokrajowców A1+/A2* / Justyna Malec-Łaksa, Julia Rychlik. – [Lublin] : Wydawnictwo Episteme, © 2020. – ISBN 978-83-65172-60-0. Sygn. 213356

Artykuły z książek

1. Wybrane aspekty nauczania języka polskiego jako obcego w polskiej szkole podstawowej / Marek Kawa // *W : Diagnoza i terapia w pracy logopedy i nauczyciela terapeuty : konteksty teoretyczne i praktyka* / pod redakcją naukową Ewy Jeżewskiej-Krasnodębskiej i Barbary Skałbani. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2017, s. 231–245. – ISBN 978-83-8095-296-6. Sygn. 201141

Artykuły z czasopism

1. Cudzoziemcy w polskich szkołach / Włodzimierz Kaleta // *Dyrektor Szkoły*. – 2015, nr 11, s. 21–24. – ISSN 1230-9508. Sygn. 09151

2. Język polski w kształceniu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynikającymi z różnic kulturowych / Marta Krasuska-Betuk // *Nauczanie Początkowe*. – 2016/2017, nr 3, s. 45–53. ISSN 0239-7579. Sygn. 01349

3. Od słowa do działania, czyli o nauczaniu słownictwa przez tekst / Wojciech Sosnowski // *Języki Obce w Szkole : czasopismo dla nauczycieli*. – 2017, nr 3, s. 41–46. – ISSN 0446-7965. Sygn. 0433. Publikacja dostępna także online: <https://jows.pl/wydania/jows-32017>

4. Podstawa prawna edukacji cudzoziemców / Monika Sewastianowicz // *Dyrektor Szkoły*. – 2015, nr 11 s. 44–48. – ISSN 1230-9508. Sygn. 09151

5. Polszczyzna młodzi niepolskiego pochodzenia w Polsce na tle zmian w promowaniu wielokulturowości i wielojęzyczności / Władysław T. Miodunka // *Język Polski*. – 2016, nr 4, s. 32–46. ISSN 0021-6941. Sygn. 0172

6. Przygody innego : bajki międzykulturowe na rzecz integracji dzieci cudzoziemskich / Red. [Jacek Jackowski] // *Nowa Szkoła*. – 2016, nr 5, s. 54–55. ISSN 0029-537X. Sygn. 09

7. W ciągłym językowym pogotowiu / Izabela Putz // *Biblioteka Publiczna*. – 2021, nr 3, s. 36–38. ISSN 2353-8007. Sygn. 017560

8. Zrozumieć innego. Międzykulturowa kompetencja w procesie uczenia się języka polskiego jako obcego // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. – 2016, nr 3, s. 59–60. ISSN 0552-2188. Sygn. 0346

Przevińcie ten film, czyli o emocjach w pandemii

Starostwo Powiatowe w Pucku zachęca do zapoznania się z materiałami do prowadzenia zajęć z uczniami klas VII-VIII szkół podstawowych i klas I szkół ponadpodstawowych. Opowiadanie *Przevińcie ten film* wraz ze scenariuszem i załącznikami może stanowić dla nauczyciela pomoc dydaktyczną do wykorzystania podczas zajęć z wychowawcą, podejmującą temat pandemii widzianej oczami dzieci i młodzieży. Autorkami opracowania są nauczycielki z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pucku i Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Pucku: Magdalena Borzyszkowska, Justyna Thiel, Emilia Fafińska i Weronika Dzierżyńska. Gratulujemy Autorkom, a Państwa zachęcamy do zapoznania się z nową publikacją, opracowaną pod patronatem merytorycznym Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku i dostępną nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/96m5t>.

A.C.

o tym się mówi

oprac. Joanna Aleksandrowicz,
starszy specjalista CEN ds. edukacji wczesnej

Poradnik *Aspekty prawne i dobre praktyki przyjmowania do szkół uczniów z Ukrainy*

Centrum Edukacji Obywatelskiej pod adresem <https://tiny.pl/96xgf> zamieściło ogólnodostępny poradnik z odpowiedziami na pytania dyrektorów szkół o kwestie formalno-prawne dotyczące organizacji pracy szkoły, ale też pomocy psychologicznej, warunków zatrudniania kadry z Ukrainy oraz zasady zdawania egzaminów zewnętrznych przez uczniów ukraińskich. W drugiej części poradnika znajdziemy przykłady dobrych praktyk szkolnych z różnych miejsc w Polsce. Jest to praca zbiorowa przygotowana pod redakcją Przemysława Kluge i Sylwii Żmijewskiej-Kwiręg w ramach cyklu *Polska-Ukraina. Razem w szkole*, w którym CEO, w partnerstwie z Norwegian Refugee Council, wspiera szkoły w wyzwaniach związanych z kryzysem migracyjnym w naszym kraju.

źródło: www.ceo.org.pl

Rekomendacje systemowe dotyczące integracji dzieci-uchodźców z Ukrainy

Celem raportu *Rekomendacje systemowe dotyczące integracji dzieci-uchodźców z Ukrainy*, opracowanego przez Transatlantic Future Leaders Forum, jest przedstawienie Ministerstwu Edukacji i Nauki propozycji rozwiązań systemowych, pomocnych w integracji dzieci-uchodźców z Ukrainy w polskim systemie edukacji. Publikacja stanowi syntezę informacji na temat ukraińskiego systemu edukacji, globalnych perspektyw względem edukacji uchodźców oraz kluczowych wyzwań w kontekście trwającego kryzysu. Opracowanie jest dostępne nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/96xg5>.

źródło: <https://transatlanticforum.org>

Filmy dla dzieci w języku ukraińskim

Kino Dzieci, działające w ramach Stowarzyszenia Nowe Horyzonty, udostępniło online pierwsze tytuły filmów pełnometrażowych i seriali dla dzieci w ukraińskiej wersji językowej. Regularnie powiększany katalog filmów dostępny jest na platformie Nowe Horyzonty VOD Kino Dzieci: <https://tiny.pl/9nwm4>. Oglądanie cyklu *Kino Dzieci po ukraińsku* jest bezpłatne i nie wymaga logowania.

źródło: www.kinodzieci.pl

Kongres Edukacji Klasycznej – publikacja

Publikacja [dostępna nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/96md5>] zawiera wystąpienia prelegentów na Kongresie Edukacji Klasycznej, który odbył się w Warszawie na Zamku Królewskim 24 listopada 2021 r. Jej celem jest rozpropagowanie treści i podkreślenie znaczenia edukacji klasycznej dla nauczycieli, pedagogów, metodyków i wszystkich osób zajmujących się nauką i oświatą. Organizatorzy wydarzenia – Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji – mają nadzieję, że zebrane materiały przybliżą odbiorcom problematykę edukacji klasycznej oraz będą inspiracją do prowadzenia interesujących dyskusji, zajęć i wycieczek edukacyjnych.

źródło: www.ore.edu.pl

Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczyciela. Drogowskazy

Publikacja Bożeny Buckiej i Magdaleny Wieczorek [dostępna nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/98rpp>] jest skierowana przede wszystkim do nauczycieli-wychowawców, a także pracowników oświaty, którym nieobce jest stymulowanie rozwoju nauczycieli i poszerzanie ich kompetencji – a zatem do dyrektorów, pracowników placówek doskonalenia nauczycieli, psychologów i pedagogów szkolnych. Prezentuje ona coaching i autocoaching jako metody służące wszechstronnemu rozwojowi, poszerzeniu samoświadomości i zdobywaniu kolejnych kompetencji wychowawczych, których wykorzystanie powoduje pozytywne zmiany w relacjach nauczyciela z uczniami, ich rodzicami oraz innymi pracownikami. Autorki omawiają konkretne narzędzia i ćwiczenia wyphywające z metod coachingowych, możliwe do zastosowania przez nauczyciela zarówno na drodze własnego rozwoju, jak i w pracy z wychowankami – np. w celu zarządzania ich zachowaniem i wzmacniania integracji zespołu klasowego.

źródło: www.ore.edu.pl

Edukacja zdalna blisko uczniów – dobre praktyki

W nowej publikacji Ośrodka Rozwoju Edukacji dr. Tomasz Knopik próbuje zmierzyć się z pytaniem, jak planować i realizować e-lekcje, aby mogły skutecznie przyczynić się do wypełnienia przez system oświaty wskazanych zadań. Autor prezentuje różnorodne, skuteczne sposoby realizacji nauki zdalnej, a także dokonuje syntezy doświadczeń pozyskanych w toku edukacji online w czasie pandemii COVID-19. Celem publikacji jest zwiększenie umiejętności nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie rozwijania kompetencji niezbędnych do realizacji nauczania zdalnego i hybrydowego, wykorzystania

innovacyjnych rozwiązań edukacyjnych do nauki online i hybrydowej, wspierających realizację treści nauczania oraz rozwijania kompetencji kluczowych uczniów na każdym etapie kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji cyfrowych. Publikacja jest dostępna nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/9s8s8>.

źródło: www.ore.edu.pl

Dobre praktyki w zakresie wspierania kreatywności, innowacyjności i samodzielności uczniów szkół ponadpodstawowych

Książka [dostępna nieodpłatnie pod adresem: <https://tiny.pl/98vr9>] omawia rozwiązania przydatne w dydaktyce ukierunkowanej na kreatywność oraz innowacyjność uczniów (zwłaszcza – szkół ponadpodstawowych). Autor przypomina, że nie należy dzielić uczniów na kreatywnych i niekreatywnych, ponieważ istotą jest stopień kreatywności, który można zwiększać, z wykorzystaniem odpowiednich metod i zadań. Zawarto tu ich przegląd, a także przeanalizowano rolę nauczyciela świadomego rangi tych zagadnień. Książka wyjaśnia, że rozwój kompetencji proinnowacyjnych

i twórczego potencjału wszystkich uczniów to jedno z najważniejszych wyzwań, z którymi mierzy się dydaktyka XXI wieku.

źródło: www.ore.edu.pl

Zabierz głos!

Voice Platform powstała w ramach obchodów Europejskiego Roku Młodzieży. To kolejna inicjatywa Komisji Europejskiej, której celem jest oddanie głosu młodym Europejkom i Europejczykom oraz zarejestrowanie ich pomysłów, obaw i opinii na temat przyszłości Europy. Użytkownicy mogą nagrywać krótkie wiadomości głosowe i zamieszczać je na platformie oraz odsłuchiwać nagrania dodane przez młodych ludzi z całej Europy. Nazwa platformy nawiązuje do oficjalnego hasła Europejskiego Roku Młodzieży, które brzmi: Voice Your Vision (Zabierz głos). Adres platformy: <https://youthvoices.eu/#>.

źródło: www.eurodesk.pl

ZRZESZENIE KASZUBSKO-POMORSKIE
KASZĘBSKŌ-PŌMŌRSKĚ ZRZESZENIE

Edukacja regionalna, zwłaszcza w zakresie nauki języka kaszubskiego, to dziedzina o kluczowym znaczeniu dla Kaszubów i najważniejszej organizacji ich reprezentującej, jaką jest Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie. Dlatego działania na rzecz jej wszechstronnego rozwoju należą do priorytetowych dla naszej organizacji.

W ich realizacji Centrum Edukacji Nauczycieli okazało się jednym z najważniejszych i najcenniejszych partnerów ZKP. To co sobie szczególnie cenimy, to fakt, iż CEN aktywnie uczestniczyło w każdym etapie wdrażania nauczania języka kaszubskiego w szkole. To w CEN nauczyciele-kaszubiści mogli liczyć na wsparcie metodyczne i liczne inspiracje. To ta placówka w formie szkoleń, konferencji czy seminariów oferuje możliwość podwyższania kwalifikacji regionalistom w zakresie nauczania. I wreszcie to w CEN upatrywać należy strategicznego dla ZKP sojusznika we współcześnie niezwykle istotnym wdrażaniu innowacji i pobudzaniu kreatywności w unikalnym w skali naszego kraju procesie nauczania języka kaszubskiego.

Jestem przekonany, iż mamy przed sobą doskonałe perspektywy współpracy w dziele podnoszenia jakości edukacji kaszubskiej dla lepszej przyszłości Kaszub i Pomorza.

JAN WYROWIŃSKI

Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego

Od 2018 roku Instytut Badań Edukacyjnych w Partnerstwie z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku upowszechnia i promuje rozwiązania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji wśród nauczycieli, dyrektorów szkół i doradców zawodowych w województwie pomorskim.

Dzięki współpracy przekazaliśmy wiedzę o systemie szerokiego grona przedstawicieli oświaty na organizowanych konferencjach, seminariach i warsztatach. Dogłębna znajomość zagadnień z obszaru oświaty pracowników CEN pozwoliła nam na pełniejsze zrozumienie potrzeb odbiorców naszych szkoleń i odpowiednie dopasowanie przekazywanych o ZSK treści, jak i formy przekazu. Rozpoznawalność, renoma i szerokie grono odbiorców wydarzeń organizowanych przez CEN umożliwiły podjęcie działań na szeroką skalę.

Nawiązane dzięki współpracy z CEN w Gdańsku kontakty i relacje pozwoliły na zbudowanie sieci współpracy na rzecz rozwoju ZSK w regionie pomorskim.

DOROTA HEIZA I ALEKSANDRA CHLEBOWICZ

Regionalni liderzy

ds. Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK)

IBE

#partnerzy CEN

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

Organ prowadzący: Samorząd Województwa Pomorskiego

Placówka posiada akredytację — decyzja Pomorskiego Kuratora Oświaty w Gdańsku nr 74/2020 z dnia 12 sierpnia 2020 r.

Placówka wpisana do rejestru instytucji szkoleniowych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pod nr ewidencyjnym 2.22/00057/2007